

Dolazak dominikanaca u Rijeku i prva dva desetljeća njihova samostana sv. Jeronima (1951. – 1971.)

IVAN ARMANDA

Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Zagreb, Hrvatska

ivan.armanda@lzmk.hr

U članku se na temelju arhivskih vrela donosi kritička analiza prvih dvaju desetljeća (1951. – 1971.) povijesti dominikanskoga samostana sv. Jeronima u Rijeci. Njihov dolazak u grad 1949. stavljen je u kontekst poslijeratnoga razvoja dominikanskoga reda u hrvatskim krajevima, a unutarnja organizacija i razvoj samostanske zajednice kronološki su prikazani. Osobita pozornost posvećena je intelektualnom apostolatu riječkih dominikanaca, njihovoj pastoralnoj djelatnosti, profesorskoj djelatnosti na riječkoj Visokoj teološkoj/bogoslovskoj školi i njezinu Institutu za teološku kulturu laika, koji je bio smješten u samostanskim prostorima, te djelatnosti Zajednice mladih katolika Synaxis.

Ključne riječi: dominikanci; samostan sv. Jeronima; Zajednica mladih katolika Synaxis; Visoka teološka/bogoslovska škola u Rijeci; Institut za teološku kulturu laika u Rijeci

Uvod

Osamstoljetna povijest dominikanskoga reda u svijetu i u hrvatskim krajevima krije u sebi mnoga neistražena poglavlja. Među takva spada dominikanska prisutnost na području današnje Riječke nadbiskupije. Istraživanjima dr. Stjepana Krasića dugujemo saznanja o nekim samostanima koji su postojali na tom području. Tako se zna da je 1477. dubrovački dominikanac Vito dobio dopuštenje osnovati redovničku kuću u Rijeci, ali se ne zna je li mu to uspjelo jer se u kasnijim povijesnim vrelima taj samostan ne spominje. Moguće je da je, umjesto u gradu Rijeci, Vito osnovao samostan na Trsatu, koji se prvi put spominje 1491., dakle manje od dvadeset godina nakon što je rečenom dominikancu dopušteno otići u Rijeku radi osnivanja samostana. Osim na Trsatu, postojao je dominikanski samostan i u Kraljevici, a njegov prvi spomen je iz 1520. godine. Ta dva samostana pridružila su se u XVI. stoljeću posebnoj upravnoj jedinici, Senjskoj kongregaciji, koja se ponekad u izvorima naziva Hrvatskom kongregacijom i Hrvatskom provincijom.¹ Na-

¹ Usp. KRASIĆ, *Dominikanci*, 29-30; KRASIĆ, „Hrvatska dominikanska kongregacija”, 293-309.

žalost, s vremenom su dominikanci nestali iz svih hrvatskih krajeva osim iz Dalmacije, a i ondje ih od početka XIX. stoljeća nije bilo sjevernije od Šibenika ni južnije od Dubrovnika. Tek nakon Prvoga svjetskog rata počinje postupni oporavak dominikanskoga reda u hrvatskim krajevima, i to osnutkom samostana u Zagrebu 1927. godine. Neposredno nakon Drugoga svjetskoga rata, 1945. osnovana je zajednica u Subotici, ali bila je kratkoga vijeka. Želeći biti trajno prisutni na čitavom hrvatskom području, pokušali su dominikanci 1948. osnovati samostan u Puli, a kada im to nije pošlo za rukom, došli su u Rijeku. Upravo njihov dolazak u Rijeku 1949., utemeljenje samostana sv. Jeronima 1951. i prva dva desetljeća njegove povijesti (1951. – 1971.) tema su ovoga članka. Nastojao sam kronološki izložiti povijesne događaje i donijeti podatke o svim dominikancima koji su od 1949. do 1971. boravili u Rijeci. Posebna poglavlja posvetio sam radu dominikanaca s riječkom omladinom i Zajednicom mladih katolika Synaxis te angažmanu dominikanaca na riječkoj Visokoj teološkoj/bogoslovskoj školi. Svjestan sam da se o svim tim događajima može pisati opširnije i detaljnije, no i ovdje iznesen povijesni pregled držim dostatnim za sagledavanje i vrednovanje važnosti dominikanske zajednice u Rijeci i prva dva desetljeća njezina postojanja.

Dolazak dominikanaca u Rijeku 1949. i utemeljenje samostana 1951.

Nakon Drugoga svjetskog rata dominikanski provincijal Anđelko Fazinić² stupio je u pregovore s Ordinarijatom Porečko-pulske biskupije i dogovorio da se dominikancima preda crkva Stella Maris u zapadnom dijelu Pule. U dogovoru s Fazinićem, apostolski administrator porečko-pulski Mihovil Toroš imenovao je 18. lipnja 1948. privremenim upraviteljem te crkve dr. fr. Franu Kovačevića. S obzirom na ondašnje teške prilike, dopušteno mu je da se za osobne potrebe služi milostinjom koju sakupi u crkvi kao jedinim prihodom koji će imati.³ Fazinić je dogovorio s njime da provede u Puli šest mjeseci, nakon čega će biti donesena konačna odluka o eventualnom osnivanju zajednice u tom gradu.⁴ Kovačević je upravljanje rečenom crkvom preuzeo 22. lipnja 1948., ali nakon samo sedam dana, 29. lipnja, vojne vlasti oduzele su mu ključeve crkve uz obrazloženje da je ona još 26. kolovoza 1947. odlukom Ministarstva pravosuđa proglašena vlasništvom Jugoslavenske ratne mornarice. Tako je propao pokušaj otvaranja dominikanskoga samostana u Puli, pa se Kovačević vratio u splitski samostan.⁵

Neuspjeli pokušaj u Puli nije obeshrabrio Fazinića, koji je uskoro odlučio pokušati u Rijeci. Posjetio je taj grad s fr. Alfonsom Eterovićem Sorićem i

² Više o A. Faziniću vidi u: ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 63-101.

³ Usp. HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 1, Msgr. Mihovil Toroš fr. Frani Kovačeviću, Poreč, 18. 6. 1948.

⁴ Usp. HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 3, Fr. Anđelko Fazinić fr. Frani Kovačeviću, Split, 29. 5. 1948.

⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 3.

ubrzo odredio da situaciju u Rijeci izvidi fr. Frano Kovačević.⁶ On je 25. travnja 1949. došao u Rijeku i nastanio se u Centralnom bogoslovskom sjemeništu. Povezao se s kanonikom Matijom Glažarom, koji je stanovao u prostorima bivšega augustinskog samostana sv. Jeronima uz crkvu posvećenu tom svecu.⁷ O razgovoru s Glažarom Kovačević je 17. svibnja 1949. provincijalu Faziniću pisao: „Danas sam posjetio preč. kanonika gosp. Glažara, koji mi je u svojoj dobroti i blagonaklonosti pokazao stan i crkvu. Doista, to bi nam veoma dobro odgovaralo, pa bi trebalo i nešto žrtvovati, da se do toga dođe. Ja sam preko sjemeništa u veoma dobrim odnosima s preč. Glažarom i nekako mi se čini, da on više stanuje tamo radi stana nego radi crkve. Zato smatram da bi trebalo njemu predložiti, da nam ustupi crkvu, a sebi zadrži stan ili pak da nam sve ustupi, a on da kod nas ostane na stan i koštu dokle hoće. Mislim, da bi on jedan od ova dva prijedloga prihvatio, jer je njemu glavno imati stan i ne imati brige za prehranu.”⁸

Uvjeren da bi Glažar bio voljan prepustiti dominikancima crkvu sv. Jeronima i stambene prostore uz nju ako mu zauzvrat ponude da ostane kod njih na stanu i hrani, Kovačević je to smatrao dobrom prilikom, tim više što su i kler i vjernici bili zainteresirani za dolazak dominikanaca u Rijeku. Stoga je 17. svibnja preporučio provincijalu da se iskoristi prilika koja im se pruža i zatražio dopuštenje da u njegovo ime smije pregovarati i poduzimati potrebne korake „da se što prije dođe do crkve i samostana”⁹ Provincijal mu je dao slobodne ruke da pregovara s Glažarom i s riječkim crkvenim vlastima o preuzimanju crkve sv. Jeronima i stambenih prostora uz nju. No, ispostavilo se da riječki apostolski administrator Karel Jamnik nije voljan predati crkvu dominikancima, ali i da sam kanonik Glažar nije toliko dobronamjeren koliko

⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 3.

⁷ Smatra se da je augustinski samostan sv. Jeronima utemeljen 1315. premda je moguće da su augustinci došli u grad koju godinu prije toga. Nakon mletačkoga zauzeća i pljačkanja Rijeke 1509. napustili su grad, ali su se već 1514. vratili u samostan i ostali ondje do 26. lipnja 1788., kada je provedena jozefinistička odluka o ukidanju samostana sv. Jeronima. Više o crkvi i samostanu sv. Jeronima u doba kada su pripadali augustincima vidi u: GIGANTE, „Gli Agostiniani”, 19-69; HERLJEVIĆ, „Arhiv augustinskog samostana”, 435-459; TORCOLLETTI, *La chiesa*.

⁸ HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 3, Fr. Frano Kovačević fr. Anđelku Faziniću, Rijeka, 17. 5. 1949. U nastavku pisma Kovačević svojem provincijalu poručuje: „U svakom slučaju, mi bi se morali žrtvovati da to sada dobijemo i to što prije, jer je svima poznato, valjda ste im Vi otkrili svoju nakanu, zašto sam ja amo došao. (...) Preč. Glažar me je zamolio, da mu posudim mali rimski misal, da može čitati poslanicu i evanđelje na hrvatskom jeziku. To sam mu vrlo rado udovoljio, pače sam mu obećao, da će mi biti veoma mило, ako mu mogu još čime poslužiti. Iskoristio je prigodu, pa me je zamolio, da mu nabavim, ako mogu, koju svijeću za čitanje mise, jer da je u velikoj oskudici glede toga i da će brzo ostate bez svijeća. Malo sam se ograničio i rekao mu, da ću mu nabaviti barem koju šteriku, koje bi mogle služiti nama i njemu. Zato Vas molim, da mi gledate bilo gdje nabaviti koju šteriku i poslati poštom ili prvom zgodom, da mu ih mogu u ime Vaše pokloniti. Prečasn i se je veoma interesirao za naš Red, Provinciju, samostane i nas uopće. Kod njega sam ostao skoro cijelo jutro i na rastanku zamolio me je da Vam izručim njegov pozdrav, pa to rado i činim.” *Isto*.

⁹ Usp. *Isto*.

se Kovačeviću činilo. Štoviše, nipošto nije želio predati crkvu dominikancima niti im ustupiti dio stambenih prostora uz nju. Činilo se da su propali Kovačevićevi pokušaji da se dogovori s Glažarom i Jamnikom o preuzimanju crkve sv. Jeronima, ali 3. studenog 1949. iznenada je preminuo Karel Jamnik, a 20. prosinca i kanonik Glažar. Njihovim odlaskom s povijesne pozornice otvoren je put dolasku dominikanaca u bivši augustinski samostan u Rijeci.¹⁰

Upravljanje crkvom sv. Jeronima privremeno je preuzeo vlč. Nikola Pavičić, koji se, prema dogovoru s Ordinarijatom Riječke biskupije, 31. prosinca 1949. sastao s fr. Anđelkom Fazinićem i fr. Franom Kovačevićem te dominikancima privremeno predao upravljanje crkvom sv. Jeronima. Sutradan, 1. siječnja 1950., provincijal Fazinić prvi je od dominikanaca slavio misu u crkvi sv. Jeronima. Samostanska kronika bilježi da joj je prisustvovalo samo pet vjernika, a na večernjoj ih se okupilo 15.¹¹ Ubrzo je novi riječki apostolski administrator, biskup Josip Srebrnič, imenovao Kovačevića rektorom crkve sv. Jeronima. Kao prvi dominikanac kojemu je povjerena ta služba, preuzeo ju je 18. siječnja 1950. godine.¹²

Po povratku u Zagreb Fazinić je 9. siječnja 1950. pisao Kovačeviću o nekim kombinacijama u svezi s formiranjem riječke zajednice. Iz pisma se vidi da je postojala mogućnost da dr. fr. Tarcizije Šimetović preuzme službu profesora moralne teologije na Visokoj bogoslovskoj školi u Rijeci, ali je ta mogućnost propala, pa je provincijal odustao od slanja Šimetovića u Rijeku. Planirao je poslati onamo časnoga brata Antonina Pospišila, ali se ovaj razbolio, pa je odlučio premjestiti u Rijeku časnoga brata Ambroza Matoničkina čim njegov boravak u Resniku ne bude neophodan. Ujedno je otklonio mogućnost da s dominikancima živi neki stariji svećenik jer bi briga za njega s vremenom mogla previše opteretiti novu zajednicu, ali i zato što bi se time dodatno reducirao „tako oskudan stambeni prostor, koji se može kroz najkraće vrijeme, svakako još ove godine [tj. 1950., op. a.], potpuno ispuniti našim redovnicima”.¹³

U međuvremenu je u Rijeci 1949. kratko boravio fr. Josip Mlinarić,¹⁴ nakon čega je Kovačević ponovno ostao sam. Premda mu je u siječnju 1950. provincijal planirao poslati fr. Ambroza Matoničkina, ta je mogućnost otpala, ali i uopće mogućnost da u Rijeku dođe neki časni brat za vođenje kućanstva. U Rijeku je 4. veljače 1950. došao dr. fr. Tarcizije Šimetović jer se ipak otvorila mogućnost za njegov angažman na Visokoj bogoslovskoj školi.¹⁵ Nedugo potom, u ožujku ili najkasnije početkom travnja, Kovačević se iz riječkoga bogoslovskeg sjemeništa preselio u prostore uz crkvu sv. Jeronima, gdje mu se

¹⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 3-4.

¹¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 4-5.

¹² Usp. HR-ADSR, KRI 1, 18. 1. 1950., str. 5.

¹³ HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 3, Fr. Anđelko Fazinić fr. Frani Kovačeviću, Zagreb, 9. 1. 1950.

¹⁴ Usp. HR-AHDP, fond Josip Mlinarić, kut. 1, sv. 2, *Upitnik za biografiju*, Zagreb, 23. 4. 1993.

¹⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 4. 2. 1950., str. 8.

20. lipnja pridružio i Šimetović.¹⁶ Kako su oskudijevali u osnovnim kućnim potrepštinama, Fazinić im je poslao dva kreveta s madracima i jastucima, plachte, pokrivače i poplune te nešto posuđa i pribora za jelo. Neke potrepštine poslali su im fr. Jacint Belić iz Šibenika i fr. Ambroz Matoničkin.¹⁷

Pošto je Faziniću istekao mandat provincijala, u ljeto 1950. naslijedio ga je fr. Anđelko Rabadan.¹⁸ Na izbornom provincijskom kapitolu raspravljalo se i o riječkoj zajednici te je zaključeno da se od generala Reda zatraži službena dozvola za osnivanje samostana u Rijeci.¹⁹ Nakon nepune godine, 9. svibnja 1951., provincijal Rabadan došao je u Rijeku i sastao se s predstavnicima riječkih crkvenih vlasti. Dogovorili su se da dominikanci u crkvu sv. Jeronima uvedu liturgijska slavlja svojstvena svojem redu, da se obnovi kruničarska bratovština koja je nekoć postojala pri crkvi, da se utemelje Bratovština Presvetoga Imena Isusova i Bratovština pasca sv. Tome Akvinskoga te da se sve crkvene funkcije i pobožnosti usklade s onima u katedrali. Ujedno je dogovoreno sve u svezi sa službenim osnivanjem dominikanskoga samostana u Rijeci i obilježavanjem toga događaja. Rabadan je prihvatio prijedlog biskupa Srebrniča da se otvaranje samostana obilježi na blagdan sv. Dominika, ali je otklonio svečano javno slavlje jer, premda se s generalom Reda usmeno sve dogovorilo, ipak još nije stigao njegov dekret o osnivanju samostana.²⁰

Obilježavanje utemeljenja dominikanskoga samostana u Rijeci ipak nije održano na blagdan sv. Dominika, nego nekoliko dana prije, 4. kolovoza 1951. godine. Toga je dana u prisutnosti biskupa Srebrniča i provincijala Rabadana obavljena primopredaja crkve sv. Jeronima i stambenih prostora uz nju između Ordinarijata Riječke biskupije i Dalmatinske dominikanske provincije. Dekretom koji nosi taj datum dominikanci su postali punopravni vlasnici crkve i prostora uz nju. U samostanu je toga dana upriličen ručak kojemu su, uz biskupa Srebrniča i provincijala Rabadana, prisustvovali rektor stolne crkve dr. Josip Frančišković, vlč. Nikola Pavičić, rektor riječke bogoslovije Šime Sironić, profesor na bogosloviji Josip Šojat, kancelar Danilo Perkan, predstavnik kapucinskoga samostana te Frano Kovačević i Tarcizije Šimetović kao članovi novoga dominikanskog samostana. Dominikanci su toga dana u svojem novom samostanu utemeljili ogranak Trećega dominikanskog reda. Baš je toga dana dovršen i prozor na pročelju crkve, na kojemu je prikazan sv. Dominik.²¹ Kroničar je u tomu vidio lijepu simboliku, pa je zabilježio: „Taj prozor je bio srušen u ratu, a prikazivao je sv. Franu. Sada je s desne strane fasade sv. Augustin, a s lijeve sv. Dominik: Dva draga lika u životu dominikanaca: sv. Dominik je osnivač, a *Regula* je od sv. Augustina. Dolično je onda, da rame uz

¹⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 4. 8. 1950., str. 11.

¹⁷ Usp. HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 3, Fr. Anđelko Fazinić fr. Frani Kovačeviću, Zagreb, 7. 4. 1950.; Fr. Anđelko Fazinić fr. Frani Kovačeviću, Zagreb, 4. 5. 1950.

¹⁸ Usp. HR-AHDP, fascikl Anđelko Rabadan, Fr. Emanuel Suarez fr. Anđelku Rabadanu, Rim, 2. 7. 1950.

¹⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 24.-30. 6. 1950., str. 9.

²⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 9. 5. 1951., str. 10.

²¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 4. 8. 1951., str. 11-12.

rame stražare na fasadi crkve koja od današnjeg dana prima naziv: DOMINIKANSKA CRKVA!”²²

Samo dva dana nakon obilježavanja utemeljenja novoga samostana, 6. kolovoza 1951., fr. Tarcizije Šimetović premješten je u Dubrovnik.²³ U samoći je Kovačević primio radosnu vijest da je general Reda Emanuel Suarez 22. rujna 1951. potpisao dekret kojim službeno osniva dominikanski samostan sv. Jeronima u Rijeci.²⁴ Tek nakon toga, 3. listopada 1951., provincijal Rabadan izdao je dekret kojim je Kovačević službeno postao član i prvi poglavar novoga samostana u kojemu je već boravio i upravljao njime.²⁵ Dana 6. listopada pridružio mu se fr. Milan Šesnić, koji je preuzeo vođenje Trećega dominikanskog reda, službu sakristana i pomoćnika voditelja crkvenih zborova.²⁶ Na Staru godinu 1951. došao je iz Dubrovnika i časni brat Rozarije Huljev, pa je tako formirana tročlana samostanska obitelj.²⁷

Nekoliko mjeseci nakon kanonskoga utemeljenja samostana sv. Jeronima, 21. studenoga 1951. provincijal Rabadan obavio je njegovu prvu kanonsku vizitaciju i ostavio prigodni i poticajni zapis, koji ovdje donosimo u cijelosti: „Skromno gorušično zrnce, zasijano uz crkvu sv. Jeronima, razvilo se što prije u ponosno stablo puno blagoslovljenih plodova dominikanskog apostolata! Naša najmlađa – riječka – zajednica vođena zanosom i pregaranjem za Kristove ideale postala žarište dominikanskog rada na sjevernim obalama Jadrana i oživjela svijetle dane naših istarskih samostana na slavu Boga, na ponos Reda i na duhovni procvat našega dragog naroda!”²⁸

Prvo desetljeće dominikanskoga samostana u Rijeci (1951. – 1961.)

U Drugom svjetskom ratu na crkvi sv. Jeronima uništen je krov, a prozori s južne strane zbog oštećenja su zazidani, pa je umjesto svjetlosti u nju prodirala vlaga i uništavala ju. Fr. Frano Kovačević obnovio je crkveni krov, popravio polupane i otvorio zazidane prozore, a u samostanske sobe uveo je vodu i električne instalacije, uređio za stanovanje jednu sobu do zvonika i praonicu za rublje. Kako je spomenuto, pokućstvo, posuđe i druge kućanske potrepštine dobio je iz drugih dominikanskih samostana, baš kao i potrebne liturgijske knjige i neke umjetnine. Godine 1952. uređio je i manji cvjetnjak u klausturu. I vjernici su bili naklonjeni dominikancima, pa su im darivali dijelove namještaja, kućanske potrepštine i umjetnine. Tako im je u listopadu 1951. Marija

²² *Isto*, str. 11.

²³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 6. 8. 1951., str. 11.

²⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 14.

²⁵ Usp. HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 1, Fr. Anđelko Rabadan fr. Frani Kovačeviću, Bol, 3. 10. 1951.

²⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 6. 10. 1951., str. 16.

²⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 31. 12. 1951.

²⁸ HR-AHDP, fond Frano Kovačević, kut. 1, sv. 3, Vlastoručni zapis fr. Anđelka Rabadana, Rijeka, 21. 11. 1950.

Plaćnik poklonila Gospin kip, rad Romola Venuccija. Kovačević se trudio privući vjernike, pa je broj stalnih posjetilaca crkve porastao.²⁹ Retrospektivni zapis u samostanskoj kronici naglašava da je Kovačević imao „tvrdu volju” i da je „prvi probijao led i stvarao tlo drugima za rad”.³⁰

Kada je postalo jasno da fr. Rozarije Huljev više ne može kuhati za riječku zajednicu, dominikanci su se za pomoć obratili sestrama dominikankama. Ubrzo je postignut dogovor, pa je 19. ožujka 1953. došla u Rijeku s. Danijela Balić i preuzela brigu za samostansku kuhinju. Istoga dana fr. Rozarije se preselio u Zagreb, a 30. ožujka došla je u Rijeku s. Anselma Vodanović i preuzela službu sakristanke. Njima se 19. svibnja pridružila i s. Blaženka Apan, koja je preuzela službu orguljašice i voditeljice djevojačkoga zbora u samostanskoj crkvi.³¹ Budući da je s. Anselma u ožujku 1954. premještena u Gruž, umjesto nje došla je u svibnju te godine u Rijeku s. Mirjana Domančić, kojoj je povjerenjena služba starješice sestrinske zajednice.³² No, 17. listopada 1955. dominikanke su se povukle iz riječkoga samostana.³³ Nakon više od jedne godine, 7. studenoga 1956. vođenje kućanstva preuzele su sestre milosrdnice. Prve su u samostan došle s. Rozalina Maćukat za kuharicu i s. Arsenija Iskra za sakristanku,³⁴ a 28. veljače 1957. pridružila im se s. Mirela Matko, koja je preuzela službu orguljašice i voditeljice crkvenoga pjevanja.³⁵

Od dolaska u Rijeku dominikanci su mnogo pažnje posvećivali liturgijskoj glazbi. Impresivna je činjenica da je već na Božić 1951. u njihovoj crkvi pjevao četveroglasni mješoviti crkveni zbor, koji su vodili blizanci Romolo i Remo Venucci. Zaslugom dominikanskoga trećoredca Livija Florisa, čelista u riječkom Narodnom kazalištu, tijekom mise je sviralo 18 članova kazališnoga orkestra.³⁶ Važnost članova zborova u dominikanskoj crkvi u Rijeci u liturgijskim slavljinama najbolje se vidi iz činjenice da im je samostanski poglavar Zlatan Plenković kazao da su oni „desna ruka svećenikova u apostolatu unutar crkve”.³⁷

Dana 12. siječnja 1953. fr. Frano Kovačević pao je u crkvi postavljajući sliku Svete obitelji na zid do glavnoga oltara i slomio nogu u gležnju. Zbog teškoga loma prijetila mu je amputacija noge, ali do toga ipak nije došlo. Dok je

²⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 7, 13, 17, 20; Arhiv dominikanskoga samostana u Splitu, *Ljetopis dominikanskog samostana sv. Katarine Djevice i Mučenice u Splitu*, 55.

³⁰ HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 7.

³¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 19. 3., 30. 3. i 19. 5. 1953., str. 23. Još 1952. jedna milosrdnica preuzela je službu orguljašice u crkvi sv. Jeronima, ali se povukla nakon dolaska sestara dominikanki. Usp. *Sestre milosrdnice*, 144.

³² Usp. Arhiv Kongregacije sv. Anđela čuvara, Korčula, Zbirka osobnika, osobnici sestara Mirjane Domančić i Anselme Vodanović.

³³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 17. 10. 1955., str. 42.

³⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 7. 11. 1956., str. 48-49.

³⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 28. 2. 1957., str. 51. Godine 1960. sestre Rozalinu i Arseniju zamijenile su sestre Vladimira Šambar i Paulina Samardžić. Usp. HR-ADSR, KRI 1, 27. 4. 1960., str. 173-174.

³⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 25. 12. 1951., str. 17.

³⁷ HR-ADSR, KRI 1, 25. 4. 1954., str. 32.

on ležao gotovo nepokretan, u Rijeci su ga zamjenjivali fr. Atanzije Jurin i fr. Nikola Farčić. Prošlo je mnogo vremena dok se Kovačević nije ponovno počeo oslanjati na slomljenu nogu, nakon čega ga je čekala daljnja rehabilitacija. U takvoj situaciji bilo je jasno da riječki samostan treba novoga poglavara.³⁸

Prvi dominikanac koji je 1949. došao u Rijeku i prvi poglavar samostana sv. Jeronima, dr. Frano Kovačević, upravljao je samostanom do rujna 1953., a ostao je u Rijeci do potkraj te godine.³⁹ U službi starješine naslijedio ga je 12. rujna 1953. fr. Zlatan Plenković, koji je toga dana došao iz Zagreba. Nastavivši obnavljati i uređivati samostan, u nedostatku sredstava obraćao se na razne strane, pa čak i književniku Miroslavu Krleži.⁴⁰ Za njegova starješinstva popravljena je izvana samostanska crkva, na njezinu pročelju otvoren je jedan prozor, a vitraži na dva otprije postojeća prozora zamijenjeni su prozirnim staklima. Potom je obnovljen zvonik izvana, otvoren je sjeverni prozor do zvonika i na sva tri sjeverna prozora postavljeno je prozirno staklo.⁴¹ Od sredine prosinca 1954. do sredine ožujka 1955. preuređen je unutrašnji raspored prostorija u samostanu i u jednom hodniku postavljen je kip Srca Isusova, dar don Mate Loje, a u rujnu 1955. na kapeli Bezgrešnoga začeca otvorena su dva prozora koja su privremeno bila zatvorena.⁴² Godine 1956. popravljene su orgulje.⁴³

Uzevši u obzir sve što je Plenković učinio, osobito s obzirom na teške ekonomske prilike u kojima su riječki dominikanci živjeli, preuzimajući 30. listopada 1956. od njega upravljanje samostanom, fr. Dominik Budrović zabilježio je: „O. Zlatanu ova kuća duguje veliku zahvalnost, jer je neumorno radio, da se crkva izvana sva popravila, a na popravku i obnovi kuće radio je – zajedno s o. Tarcizijem Šimetovićem – i manuelni rad, koji bi inače spadao i na zidara i na soboslikara itd. U kratko njegov rad bio je požrtvovan u superlativu, a njegov postupak kao vikara može se definirati [riječju] ‘kolegijalnost’.”⁴⁴

Plenković se osobito posvetio radu s mladima. Vodio je crkveni zbor, koji je često nastupao uz orgulje s kazališnim sviračima, te nastojao probuditi i očuvati nacionalne osjećaje u mladeži. Zbog isticanja nacionalnoga identiteta komunistička ga je vlast pozivala na odgovornost, ali on je uvijek ostajao nepokolebljiv i čvrst. Na njegove su propovijedi hrlili mnogi Riječani i Riječanke, osobito oni koji su sloveli kao intelektualna elita grada.⁴⁵

³⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 12. 1. 1953., str. 21.

³⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 22. 12. 1953., str. 27.

⁴⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 12. 9. 1953., str. 25. Više o Z. Plenkoviću vidi u: ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 187-207.

⁴¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 12. 5. 1954., str. 32; 5. 10. 1954., str. 35; 10. 11. 1954., str. 35.

⁴² Usp. HR-ADSR, KRI 1, 12. 12. 1954., str. 36-37; bez datuma 1955., str. 38; 24. 9. 1955., str. 42.

⁴³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 20. 6. 1956., str. 46.

⁴⁴ HR-ADSR, KRI 1, 30. 10. 1956., str. 48. Prilikom Plenkovićeva premještaja u Split 8. listopada 1957. fr. D. Budrović zapisao je da je ponajviše njegovom zaslugom dominikanska kuća u Rijeci „od ‘stale’ pretvorena u skroman ali vrlo ukusan stan”. HR-ADSR, KRI 1, 8. 10. 1957., str. 55.

⁴⁵ Usp. ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 195.

Fr. Milan Šesnić, koji je boravio u Rijeci od listopada 1951., premješten je 7. rujna 1954. na službu starješine u Splitu,⁴⁶ a iz Splita je u Rijeku 14. rujna 1954. došao dr. fr. Dominik Budrović.⁴⁷ Pomoćni biskup senjsko-modruški i generalni vikar hrvatskoga dijela Riječke biskupije Josip Pavlišić već 8. listopada te godine imenovao ga je redovitim ispovjednikom u Centralnom bogoslovskom sjemeništu.⁴⁸ Za trogodišnjega boravka u Rijeci vodio je Treći dominikanski red,⁴⁹ a 30. listopada 1956. preuzeo je i upravljanje samostanom.⁵⁰ Poglavarstvu je službu obavljao do 26. listopada 1957., kada je upravljanje samostanom preuzeo fr. Anđelko Huljev,⁵¹ koji je tu službu obavljao do povratka u Zagreb 26. studenog 1959. godine.⁵²

U međuvremenu su se izmijenili i neki drugi članovi samostana. Dana 1. ožujka 1953. u Rijeku je došao fr. Nikola Farčić, koji je preuzeo službu samostanskoga ekonoma i profesora u sjemenišnoj gimnaziji. No, on je već 24. studenog poslan u Mandaljenu kraj Dubrovnika. Premda je njegov premještaj trebao biti privremen,⁵³ ubrzo je postalo jasno da se neće vratiti u Rijeku, pa se 10. veljače 1954. vratio dr. Tarcizije Šimetović i ostao ondje do premještaja u Dubrovnik 22. rujna 1956. godine. Obavljao je službu samostanskoga ekonoma i bio desna ruka poglavarima u obnavljanju samostana.⁵⁴ Dana 9. rujna 1957. došao je iz Splita fr. Pavao Negovec,⁵⁵ a 8. listopada otputovao je u Split fr. Zlatan Plenković.⁵⁶ Nakon petnaestak dana, 22. listopada, iz Zagreba je došao fr. Anđelko Huljev i 26. listopada preuzeo upravljanje samostanom od fr. Dominika Budrovića, koji je toga dana premješten u Dubrovnik.⁵⁷ Na povratku s Gologa otoka, gdje je robijao nekoliko mjeseci, u riječki je samostan 29. studenog 1957. došao fr. Bertrand Paršić. Odmorivši se nekoliko dana, 6. prosinca proslijedio je u Zagreb.⁵⁸ Iz Zagreba je 24. studenog 1959. došao fr. Aurelije Stein,⁵⁹ a 26. studenog premješten je u Zagreb dotadašnji poglavar Anđelko Huljev. Istoga dana upravljanje samostanom preuzeo je fr. Pavao Negovec, ali

⁴⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 7. 9. 1954., str. 33.

⁴⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 14. 9. 1954., str. 34.

⁴⁸ Usp. HR-AHDP, fond Dominik Budrović, kut. 1, sv. 3, Msgr. Josip Pavlišić fr. Dominiku Budroviću, Rijeka, 8. 10. 1954.

⁴⁹ Usp. HR-AHDP, *Catalogus ... 1955*, 8.

⁵⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 30. 10. 1956., str. 48.

⁵¹ Usp. HR-AHDP, *Catalogus ... 1959*, 6.

⁵² Usp. HR-ADSR, KRI 1, 26. 10. 1957., str. 56.

⁵³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 1. 3. 1953., str. 22; 24. 11. 1953., str. 26.

⁵⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 10. 2. 1954., str. 29; 22. 9. 1956., str. 47; 30. 10. 1956., str. 48.

⁵⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 9. 9. 1957., str. 55. Budući da je morao izbivati, Negovca je u Rijeci zamjenjivao fr. Jordan Brešković od 18. siječnja do 7. veljače 1958. godine. Usp. HR-ADSR, KRI 1, 18. 1. 1958., str. 62; 7. 2. 1958., str. 63.

⁵⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 8. 10. 1957., str. 55.

⁵⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 22. i 26. 10. 1957., str. 55-56. Više o dr. fr. D. Budroviću vidi u: ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 15-48.

⁵⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 29. 11. i 6. 12. 1957., str. 58.

⁵⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 24. 11. 1959., str. 136. Samo dva dana nakon dolaska u Rijeku, 26. studenog 1959., A. Stein preuzeo je i godinama vodio samostansku kroniku. Usp. HR-ADSR, KRI 2, 23. 10. 1969.

samo privremeno jer je i on očekivao premještaj.⁶⁰ Već 3. prosinca stigao mu je dekret o premještanju u splitski samostan, a riječkoj zajednici javljeno je da je njihovim novim starješinom imenovan fr. Dominik Šantić.⁶¹ On je 12. siječnja 1960. došao u Rijeku i preuzeo upravljanje samostanom,⁶² ali se nakon nekoliko dana razbolio od upale pluća, pa je Negovec morao odgoditi svoj odlazak. Budući da je Negovec morao poći na ispomoć subraći u Zagreb, došao je 29. siječnja iz Dubrovnika fr. Benedikt Sturm, pa je Negovec toga dana mogao otići u Zagreb. Početkom veljače i Sturm se razbolio, pa je dominikancima u crkvenim funkcijama do kraja veljače dolazio pomagati franjevac Mario Šikić. Sturm je 15. veljače otputovao u Dubrovnik, a do kraja mjeseca popravilo se i zdravstveno stanje fr. Dominika Šantića.⁶³

Dana 7. svibnja 1958. došla su u Rijeku dva dominikanca koje je general Reda poslao u kanonsku vizitaciju Dalmatinske dominikanske provincije. Obavili su vizitaciju riječke zajednice i sutradan otputovali u Split.⁶⁴ Nakon gotovo tri mjeseca, 31. srpnja, samostan je posjetio fr. Teofil Szezurecki, *socius* generala Reda za slavenske provincije.⁶⁵ On se vratio u Rijeku 15. svibnja 1961., ali toga puta u svojstvu službenoga vizitatora.⁶⁶ Potkraj srpnja 1964. posjetio je samostan fr. Sadok Mackowiak, *socius* generala Reda, koji je u njegovo ime vizitirao dominikanske samostane u Hrvatskoj.⁶⁷

Samostanski poglavar Anđelko Huljev osobito se posvetio obnovi bogoslužnih prostora. Potkraj svibnja 1958. sa subraćom je odlučio da se obnovi i uredi unutrašnjost crkve sv. Jeronima. Do kraja srpnja obavljeno je više razgovora sa stručnjacima i predstavnicima riječkoga Konzervatorskog zavoda, koji su posjećivali crkvu i tražili najbolja rješenja za njezinu obnovu.⁶⁸ Konačno, kako piše fr. Anđelko Huljev, 1. kolovoza 1958. „udarili su prvi udarci čekića po vanjskim zidovima crkve u klausturu”. U nastavku kronike Huljev piše: „Tim, eto, baš danas na prvi petak, poslije toliko mjeseci planiranja, dogovaranja i savjetovanja započe restauracija naše crkve. Započela, nastavila se i završila blagoslovom Bož. Srca Isusova i pod zaštitom slavnog sv. Josipa. Neobično smo veseli i mi i naši vjernici, koji nas s velikim posmijehom susreću i zahvaljuju dobrome Bogu, što ćemo imati uređenu crkvu. Istoga dana prešli

⁶⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 26. 11. 1959., str. 136-137.

⁶¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 3. 12. 1959., str. 139. Za boravka u Rijeci od 9. siječnja 1958. Negovec je predavao asketiku i mistiku novakinjama sestara milosrdnica, a od 2. travnja 1958. bio je ispovjednik milosrdnica pri riječkoj župi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Usp. HR-ADSR, KRI 1, 9. 1. 1958., str. 62; 6. 4. 1958., str. 67; 15. 1. 1959., str. 103.

⁶² Usp. HR-ADSR, KRI 1, 12. 1. 1960., str. 151. Dominik Šantić bio je na ispomoći u riječkom samostanu od 11. rujna do 23. prosinca 1958. godine. Usp. HR-ADSR, KRI 1, 11. 9. 1958., str. 88; 23. 12. 1958., str. 101.

⁶³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 18. 1. 1960., str. 152; 29. 1. 1960., str. 153; 8. 2. 1960., str. 155-156; 15. 2. 1960., str. 160; 27. i 28. 2. 1960., str. 163.

⁶⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 8. 5. 1958., str. 69.

⁶⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 31. 7. 1958., str. 89.

⁶⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15. 5. 1961., str. 66.

⁶⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 27. 7. 1963., str. 225.

⁶⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 1, svibanj – srpanj 1958., str. 71-83.

smo u veliku kapelu, u kojoj smo počeli obavljati službu Božju i obavljat ćemo je, dok se ne restaurira crkva.”⁶⁹

Od kolovoza do studenoga 1958. u crkvi su bojani zidovi i strop, uređen je prezbiterij, očišćeni su oltari, lakirane klupe, vrata i orgulje, a drveni baldahin iznad propovjedaonice je uklonjen. U crkvu su uvedene nove električne instalacije i postavljena je nova rasvjeta. U svim tim radovima dominikanci su imali potporu i pomoć vjernika, koji su pomagali u fizičkim poslovima i financijski doprinosili.⁷⁰ Konačno, 23. studenog „iza 10 sati otvorila su se sva crkvena vrata” i ona se ispunila vjernicima koji su prisustvovali svečanoj misi koju je u obnovljenoj crkvi predvodio biskup senjsko-modruški i apostolski upravitelj hrvatskoga dijela Riječke biskupije Viktor Burić.⁷¹

U veljači 1959. počeo je u gotičkoj kapeli Bezgrešnoga začeca otpadati materijal sa stropa, pa su se dominikanci obratili riječkom Konzervatorskom zavodu s molbom da se pobrinu za njezinu restauraciju. Fr. Anđelko Huljev pozvao je zidare, bojadisare, električare i konzervatore, koji su mu dali okvirnu procjenu troškova za restauraciju, pa je 27. veljače Gradskom kotaru Rijeka uručio molbu za financiranje radova. Kako mu je odgovoreno da za to nema novca, početkom ožujka obratio se s istom molbom riječkom Konzervatorskom zavodu.⁷² Nakon nekoliko mjeseci, 14. srpnja 1959., počelo je dugo očekivano i prijeko potrebno restauriranje kapele. Do kraja rujna popravljen je krov, oštećenja na unutrašnjim zidovima i stropovi bočnih lađa, uvedena je električna energija i rasvjeta, a potom je kapela obojena. Tom je prilikom obnovljena i sakristija.⁷³ Kapela je svečano otvorena 8. prosinca 1959., na blagdan Marijina bezgrešnoga začeca, desetak dana nakon što je u Zagreb premješten fr. Anđelko Huljev, koji je inicirao njezinu obnovu.⁷⁴

Nakon Huljeva, kako je rečeno, samostanom je privremeno upravljao fr. Pavao Negovec, a potom fr. Dominik Šantić. On je većinu poslova u samostanu i crkvi prepustio fr. Aureliju Steinu, koji je nastojao poboljšati uvjete života i pastoralnoga rada u riječkom samostanu. U ožujku 1960. dao je zamijeniti električne instalacije u samostanu i potom ga obojiti iznutra. Nakon toga se pristupilo uređenju klaustara.⁷⁵

⁶⁹ HR-ADSR, KRI 1, 1. 8. 1958., str. 83, 84.

⁷⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 16. 9. 1958., str. 89; 30. 9. 1958., str. 90; 16. i 17. 10. 1958., str. 92; 31. 10. 1958., str. 93; 12. 11. 1958., str. 95; 18. 11. 1958., str. 96.

⁷¹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 23. 11. 1958., str. 97-98.

⁷² Usp. HR-ADSR, KRI 1, veljača – ožujak 1959., str. 107-109.

⁷³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, srpanj – rujan 1959., str. 119-130.

⁷⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 8. 12. 1959., str. 140.

⁷⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 10. i 19. 3. 1960., str. 165; 1. 4. 1960., str. 166; svibanj 1960., str. 179; 11. 6. 1960., str. 182.

Drugo desetljeće dominikanskoga samostana u Rijeci (1961. – 1971.)

Potkraj 1961., točnije 27. prosinca, riječki dominikanci dobili su od provincijala obavijest da je vikar njihova samostana fr. Dominik Šantić premješten na službu starješine u Stari Grad na Hvaru, a umjesto njega će iz Splita u Rijeku doći fr. Arsen Jurin.⁷⁶ Najavljene promjene ostvarile su se početkom 1962. godine. Fr. Arsen je došao u Rijeku 12. siječnja i toga dana preuzeo upravljanje samostanom,⁷⁷ a Šantić je otputovao 17. siječnja.⁷⁸ No fr. Arsen je već iduće godine podnio ostavku, koja je prihvaćena 21. kolovoza 1963., pa je 7. rujna otputovao u Bol.⁷⁹ U upravljanju samostanom naslijedio ga je 29. kolovoza fr. Aurelije Stein. Istoga dana stigla je obavijest da je u Rijeku premješten fr. Manes Zdolšek.⁸⁰

Fr. Aurelije, kojemu je 1966. povjeren i drugi mandat, službu poglavara obavljao je do ožujka 1969. godine.⁸¹ Prema riječima fr. Anđelka Fazinića, „zapušteni stari augustinski samostan naročito njegovim neumornim radom bio [je] obnovljen te [je] još jače došao do izražaja kao kulturni riječki spomenik velike vrijednosti. Dao je restaurirati stare samostanske slike te nabavio nekoliko umjetničkih slika riječkih umjetnika i veći broj gipsanih odljeva glagoljičkih spomenika kvarnerskog područja”.⁸²

Najbolji svjedok Steinovih zalaganja za obnovu i uređenje crkve i samostana sv. Jeronima jest samostanska kronika. Brojne njezine stranice ispunjene su podacima o manjim i većim radovima i zahvatima. Od rujna do studenoga 1960. obnavljao se klostar,⁸³ završeno je uređivanje pročelja kapele Bezgrešnoga začeća i bojenje crkvenoga zida uz zvonik. Te je radove besplatno obavio trećoredac Stanko Perušić. Inače su trećoredci rado besplatno sudjelovali i u drugim radovima na obnovi crkve i samostana.⁸⁴ Tako su u svibnju 1961. obojili i uredili drvene dijelove i staklene stijenke na stepenicama koje iz klostara vode u samostan.⁸⁵ U samostanskoj kronici zabilježeni su i brojni drugi radovi i popravci, uglavnom manji, izvođeni u doba starješinstva fr. Aurelija Steina. Čak i nakon što ga je u upravljanju samostanom naslijedio fr. Tihomir Ilija Zovko Stein je nastavio voditi neke radove. Tako je u rujnu 1969., nakon mnogo rasprava i priprema, radosno zabilježio da su počeli radovi u kapeli Bezgrešnoga začeća da bi joj se vratio izvorni izgled.⁸⁶

⁷⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 27. 12. 1961., str. 109.

⁷⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 12. 1. 1962., str. 112, 114.

⁷⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 17. 1. 1962., str. 115.

⁷⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 27. 8. 1963., str. 191; 7. 9. 1963., str. 194.

⁸⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 29. 8. 1963., str. 192.

⁸¹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 22. 3. 1969., str. 281.

⁸² FAZINIĆ, „O. Aurelije Stein”, 34.

⁸³ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 17. i 22. 9. 1960., str. 18-19; 5. 10. 1960., str. 25; 11. 11. 1960., str. 30; 16. 11. 1960., str. 33.

⁸⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 20. 11. 1960., str. 33.

⁸⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 11. i 27. 5. 1961., str. 66, 70.

⁸⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, rujna 1969., str. 394-395.

Unatoč trudu samostanskih poglavara, riječki dominikanci nisu imali zavidne stambene prostore. Smatrajući da su više „nalik na mali labirint nego na klasični samostan”, njihov nekadašnji izgled opisao je 2000. godine fr. Drago Kolimbatović: „Da bi se došlo do fratarske rekreacije treba proći kroz nekoliko dugačkih prostorija koje su dobivene stavljanjem pod krov nekadašnje šetnice augustinskih redovnika, a koja se nalazila iznad južnog i istočnog dijela klaustura. Naravno, te prostorije, baš zato što su prolazne, a uz to i preuske, nisu upotrebive ni za privremeni smještaj. Ni rekreacija nije idealna, jer u njoj, uz nužno potreban prozor, ima još pet vratiju. Svi ti prostori ispunjeni su mnoštvom stalža i ormara za knjige s kojima ovaj samostan obiluje, mada se njihov fundus počeo stvarati pred pedesetak godina kad smo doselili u ove prostore. U tri stambene sobe braća ulaze iz rekreacije, a u četvrtu, iz središnjeg dijela spomenutih hodnika. Kuhinja i blagovalište smješteni su u sjevernom dijelu natkrivene šetnice i to tako da se iz rekreacije ulazi u blagovalište, a iz blagovališta u kuhinju. Uz zapadni dio šetnice, na štetu dijela klaustura, postavljeno je stubište po kojem se, jednim odvojkom dolazi u kuhinju, a drugim u već spomenute hodnike, u sobicu od primanja i u pjevalište naše crkve.”⁸⁷

U samostanskoj kronici zabilježeno je da je, na Steinov poziv, 24. siječnja 1961. došao iz Zagreba Milan Majdak pregledati crkvene orgulje iz 1856. godine. Ustvrdio je da bi ih trebalo temeljito obnoviti, ali zbog nedostatka financijskih sredstava odlučeno je da ih uštima, a u lipnju ih je i temeljito očistio.⁸⁸ Sredinom studenoga vratio se otkloniti neke poteškoće nastale na orguljama nakon čišćenja, ali i da bi očistio harmonij koji su dominikanci u međuvremenu nabavili.⁸⁹ U rujnu 1963., uz dopuštenje biskupa Burića, Stein je iz crkve Asumpte dobio za samostansku crkvu kip dominikanskoga sveca Vinka Fererskoga,⁹⁰ a u siječnju 1965. pobrinuo se za kupnju samostanske grobnice na groblju Kozala.⁹¹ Toga mjeseca posjetila je samostan kiparica Alojzija Ulman. Dominikanci su ju pozvali zbog preuređenja oltarnoga prostora, tj. zbog postavljanja tzv. koncilskog oltara, okrenutog prema crkvenoj lađi. Novi oltar postavljen je 1. svibnja 1965. godine.⁹²

Osim starješinske službe u samostanu, Stein je od siječnja 1960. novakinjama sestara milosrdnica predavao asketiku i mistiku,⁹³ a u dominikanskom samostanu katehizirao je djecu i mlade. Osobito je važno naglasiti da se zauzeo kod biskupa Burića da se dominikancima dopusti katehizirati djecu i mlade susjednih župa. O tome je razgovarao s biskupom 28. srpnja 1960., naglašavajući da bi dominikanci katehizirali samo onu djecu koja redovito dolaze u njihovu crkvu. Zamolio je biskupa da posreduje kod dvojice susjednih župnika da ne bi došlo do nesuglasica s njima. Biskup je shvatio situaciju

⁸⁷ KOLIMBATOVIĆ, „Novo stanje”, 32.

⁸⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 24. 1. 1961., str. 45; 6. 6. 1961., str. 73; 17. 6. 1961., str. 74.

⁸⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15. i 17. 11. 1961., str. 100, 101.

⁹⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 30. 8. 1963., str. 192; 10. 9. 1963., str. 195.

⁹¹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 21. 1. 1965., str. 246.

⁹² Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15. 1. 1965., str. 246; 1. 5. 1965., str. 257.

⁹³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 14. 1. 1960., str. 150. U toj službi naslijedio je P. Negovca.

i dopustio dominikancima da katehiziraju djecu u svojoj crkvi.⁹⁴ Fr. Aurelije je 10. rujna ponovno razgovarao s biskupom o uvođenju katehetske pouke za djecu, s čime se biskup i toga puta složio te dopustio dominikancima da od sljedećega tjedna počnu katehizirati.⁹⁵ Na katehetske pouke dolazilo je do pedesetak djece i mladih, među kojima i oni koji su se pripremali za sakrament sv. potvrde i prvu pričest. Dana 21. svibnja 1961. devetero mladih primilo je sakrament sv. potvrde u dominikanskoj crkvi, prvi put otkako su dominikanci došli u Rijeku, a sljedeće nedjelje (28. svibnja) dvanaestero djece primilo je prvu pričest.⁹⁶ I 1962. katehetsku pouku pohađalo je pedesetak djece, od kojih je sedamnaestero primilo sakrament potvrde i isto toliko njih prvu pričest. Godine 1963. prvu pričest primilo je osamnaestero djece, 1965. njihov broj porastao je na 22, a 1966. na 26.⁹⁷

Pokazao je fr. Aurelije mnogo inovativnosti i u pastoralnom radu s odraslima. Dana 23. studenog 1961. organizirao je u kapeli Bezgrešnoga začeća prvo „duhovno glazbeno razmatranje”. U kronici je objasnio da se već duže raspravljalo o priređivanju susreta na kojem bi se s gramofonskih ploča slušala prikladna glazba uz pjevanje crkvenih zborova i čitanje duhovnih razmatranja. Uz pomoć voštanica stvoren je u kapeli prikladan ugođaj, a na repertoaru su bile četiri skladbe. Bilo je prisutno četrdesetak vjernika.⁹⁸ Iduće „duhovno glazbeno razmatranje” održano je 21. siječnja 1963., kada je na repertoaru bilo 12 glazbenih komada s popratnim razmatranjima.⁹⁹

Dana 15. studenog 1964. dominikanci su u svojoj crkvi prvi put organizirali ono što je fr. Aurelije nazvao „prikazivanjem filmina”. Na velikom platnu prikazivani su dijapozitivi o 15 otajstava Gospine krunice, uz prikladnu glazbu i komentar preko magnetofona. Vjernicima se to osobito svidjelo, pa su dominikanci već 22. studenog ponovno organizirali „prikazivanje filmina”, toga puta o sv. misi.¹⁰⁰ Sutradan je, prigodom blagdana sv. Cecilije, održan u crkvi sv. Jeronima svečani koncert s 11 točaka. Glazbene komade izvodili su pjevači i svirači iz crkve sv. Jeronima i riječkoga Narodnoga kazališta.¹⁰¹ Nakon nekoliko dana, 29. studenog, priređeno je „prikazivanje filmina” o sakramentu krštenja.¹⁰²

Mnogo pažnje posvećivao je fr. Aurelije i Trećem dominikanskom redu, čiji su članovi bili odani dominikancima i spremni pomoći im u svemu što zatreba. Fr. Aurelijevim zalaganjem otvorena je za njih 1. svibnja 1961. poseb-

⁹⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 28. 7. 1960., str. 8-9.

⁹⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 12. 9. 1960., str. 18.

⁹⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 21. i 28. 5. 1961., str. 68, 70.

⁹⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 18. 6. 1962., str. 136; 26. 5. 1963., str. 180; 30. 8. 1963., str. 192; 16. 5. 1965., str. 258; 15. 5. 1966., str. 291.

⁹⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 23. 11. 1961., str. 102-104.

⁹⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 21. 1. 1963., str. 167.

¹⁰⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15. i 22. 11. 1964., str. 237.

¹⁰¹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 23. 11. 1964., str. 237-238.

¹⁰² Usp. HR-ADSR, KRI 2, 29. 11. 1964., str. 239.

na knjižnica u samostanu. Na dan utemeljenja imala je stotinjak naslova.¹⁰³ Ta činjenica svjedoči o živoj prisutnosti zajednice trećoredaca uz dominikanski samostan u Rijeci, što potvrđuje i brojka od pedesetak trećoredaca, koliko ih je u Rijeci bilo početkom rujna 1963. godine.¹⁰⁴

Požrtvovnim i svestranim radom ostavio je fr. Aurelije snažan pečat među Riječanima. Potvrda za to nalazi se i u listu *Zvona*, koji povodom njegove smrti piše: „O. Aurelije Stein je ovdje [tj. u Rijeci, op. a.] ostavio najljepše i najaktivnije godine svog svećeničkog i kulturnog rada. Bio je to čovjek sredjen, altruist, svakog je lijepo primao i saslušao, a u duhovnom pogledu sigurno je gradio riječku crkvu s kojom je osjećao i s kojom se sljubio. S mnoštvom vjernika je bio u dodiru, a s mladima naročito, kojima je inteligentno zacrtavao životne putove s uspjehom, bez nametanja. Za pomoć je bio uvijek spreman u svakom pogledu. Ostavio je u ovom gradu sjajni svećenički i radni lik, u Crkvi i izvan Crkve.”¹⁰⁵

Kako smo spomenuli, potkraj kolovoza 1963. došao je u Rijeku fr. Manes Zdolšek. Za početak je bio samo deputiran u Rijeku, no 10. siječnja 1964. dobio je dekret kojim je dodijeljen u riječki samostan.¹⁰⁶ Ipak, bilo je očito da je njegov boravak u Rijeci samo privremen jer je, u dogovoru s provincijalom, tražio mogućnost za osnivanje dominikanskoga samostana u rodnoj mu Sloveniji.¹⁰⁷ U međuvremenu je od 5. do 19. ožujka 1965. prvi put u životu sudjelovao u pučkim misijama sa subratom Dragom Kolimbatovićem.¹⁰⁸ Nakon nekoliko mjeseci, 23. kolovoza 1965., otišao je u Sloveniju i preuzeo upravljanje župom u Žalcu.¹⁰⁹

Zbog Zdolšekova odlaska u pučke misije u Rijeci ga je od 4. ožujka 1965. zamjenjivao fr. Tihomir Ilija Zovko, koji je od 19. ožujka zamjenjivao Steina.¹¹⁰ Nakon što je Zdolšek u kolovozu 1965. premješten u Sloveniju Zovko se 15. rujna vratio u Rijeku kao novi član samostana sv. Jeronima.¹¹¹ Posvetio se radu sa srednjoškolicima, studentima i mladim radnicima, za koje je organizirao vjeronaučne susrete, koncilske tribine, debate i liturgijska slavlja, ali je već 26. lipnja 1966. premješten u Dubrovnik za odgojitelja dominikanskih studenata. Tom je prigodom fr. Aurelije Stein zabilježio: „O. Tihomir Zovko otišao sa dosadašnje službe na novu – za magistra naših klerika u Dubrovniku i braći filozofima. On je time završio ovdje jednu radnu plodnu godinu – od jeseni do sada. Uspio je u jednom krasnom apostolatu sa studentskom omladinom – koji je značio skroz novu djelatnost u ovom samostanu i Rijeci

¹⁰³ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 1. 5. 1961., str. 65.

¹⁰⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 1. 9. 1963., str. 193.

¹⁰⁵ „Pok. Aurelije Stein”, 11.

¹⁰⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, bez datuma, str. 209.

¹⁰⁷ Zbog toga je Zdolšek nekoliko puta putovao u Sloveniju. Usp. HR-ADSR, KRI 2, 22. 10. 1963., str. 196; 13. i 16. 4. 1964., str. 216.

¹⁰⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 5. i 19. 3. 1965., str. 250, 252.

¹⁰⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 23. 8. 1965., str. 267.

¹¹⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 4. i 19. 3. 1965., str. 250, 252.

¹¹¹ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15. 9. 1965., str. 269.

uopće. Sakupilo se do 120 učenika gimnazije i studenata i sastajali su se svake sedmice srijedom na predavanju u našoj crkvi (najprije u kapeli Bezgrj. Začeca) te imali otvorenu diskusiju. Velika je i dragocjena bila i njegova suradnja i zauzimanje da se je kod nas od siječnja ove godine organizirala 'Koncilna tribina' – Koncilna misao. Tako da smo našem samostanu dali pravu dominikansku orijentaciju i rad."¹¹²

Umjesto Zovka došao je 6. srpnja 1966. u Rijeku fr. Marijan Jurčević,¹¹³ a 2. kolovoza i fr. Dobroslav Ljubić.¹¹⁴ Pošto je Jurčević 1968. radi daljnega studija otišao u Pariz, Stein je zamolio Zovka da se vrati u Rijeku i nastavi rad s mladima, što je on rado prihvatio i vratio se 8. ožujka iz Njemačke, kamo je u međuvremenu otišao zbog studija.¹¹⁵ Već 22. ožujka stigao je u Rijeku dekret kojim je Zovko imenovan novim starješinom samostana sv. Jeronima.¹¹⁶ Tu je službu obavljao do odlaska iz Rijeke 7. svibnja 1971. godine.¹¹⁷ U međuvremenu je fr. Dobroslav Ljubić 28. prosinca 1967. premješten u Gruž, a fr. Josip Šimić istoga je dana iz Zagreba došao u Rijeku¹¹⁸ i ostao ondje do premještaja u Split 9. rujna 1975. godine.¹¹⁹ Fr. Stanko Vukoja došao je u Rijeku 1970. i ostao do premještaja u Šibenik u studenom 1971. godine.¹²⁰ Dana 15. rujna 1969. iz Korčule je došao fr. Anđelko Fazinić, koji je kao provincijal inicirao dolazak dominikanaca u Rijeku.¹²¹ On je u listopadu 1971. imenovan starješinom riječkoga samostana.¹²² Službu je preuzeo 5. studenog, a nakon isteka mandata ponovno je 6. prosinca 1974. imenovan starješinom, pa je obavljao tu službu do isteka drugoga trogodišnjeg mandata 1977. godine.¹²³

Šezdesete godine prošloga stoljeća u samostanu riječkih dominikanaca prošle su u znaku nekoliko svečano obilježenih obljetnica. Na blagdan samostanskoga zaštitnika 30. rujna 1964. počela je proslava 650. obljetnice utemeljenja augustinskoga samostana sv. Jeronima i 15. obljetnice kanonskoga utemeljenja dominikanske zajednice u tom samostanu. Toga dana u crkvi je bila svečana misa na kojoj je pjevao četveroglasni mješoviti zbor uz orkestralnu pratnju, a Milan Pichler otpjevao je solo dionicu *Djelo ufanja* iz oratorija Božidara Širole *Posljednja pričest sv. Jeronima*.¹²⁴ Obljetnička proslava trajala

¹¹² HR-ADSR, KRI 2, 26. 6. 1966., str. 296.

¹¹³ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 6. 7. 1966., str. 297.

¹¹⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 2, bez datuma, str. 301.

¹¹⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 2, ožujak 1969., str. 378-379.

¹¹⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 22. 3. 1969., str. 380.

¹¹⁷ Usp. ROKNIĆ BEŽANIĆ, „Uloga i djelovanje”, 156-157, 163.

¹¹⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, bez datuma, str. 341; „Asignacije”, 7.

¹¹⁹ Usp. „Asignacije, izbori, imenovanja”, 6.

¹²⁰ Usp. *Akta Izborne provincijalne skupštine*, 23. Vukoja je 15. svibnja 1973. napustio dominikanski red. Usp. „Napustili Red”, 7.

¹²¹ Usp. HR-AHDP, fond Anđelko Fazinić, kut. 1, sv. 1, Fr. Drago Kolimbatović fr. Anđelku Faziniću, Zagreb, 19. 7. 1969.; HR-ADSR, KRI 2, 15. 9. 1969., str. 395.

¹²² Usp. HR-AHDP, fond Anđelko Fazinić, kut. 1, sv. 1, Definitorij provincijskoga Kapitula fr. Anđelku Faziniću, Dubrovnik, 5. 11. 1971.

¹²³ Usp. *Catalogus ... 1974*, 16; *Catalogus ... 1976*, 16.

¹²⁴ Usp. „Rijeka” (1964), 3.

je do potkraj rujna 1965. godine. Dana 27. rujna te godine misu je predvodio župnik iz crkve Asumpte, a pjevao je zbor te crkve; 28. rujna misu su predvodili franjevci s Trsata, a pjevao je zbor iz njihova svetišta; 29. rujna misu je predvodio dominikanski provincijal Anđelko Fazinić, a pjevao je dječji zbor dominikanske samostanske crkve. Na blagdan sv. Jeronima 30. rujna 1965. svečanom misom zaključena je proslava, a nakon nekoliko dana održane su zadušnice za pokojne augustince i dobročinitelje samostana sv. Jeronima.¹²⁵

Godine 1965. hrvatski dominikanci i dominikanke posebnim slavljinama obilježili su 400. obljetnicu smrti Ozane Kotorske (1493. – 1565.), prve hrvatske blaženice. U riječkoj dominikanskoj crkvi biskup Burić predvodio je svečanu misu kojoj su pribivali njegov pomoćni biskup Josip Pavlišić, dominikanci, predstavnici muških i ženskih samostana u Rijeci, dijecezanski svećenici i vjernici. Budući da je štovanje Ozane Kotorske poprimilo ekumenski značaj, misi je prisustvovao i arhijerej Srpske pravoslavne crkve u Rijeci Lazo Radovanović. Na Ozanin ekumenski značaj skrenuo je pozornost u svojoj propovijedi fr. Aurelije Stein.¹²⁶ Izvještavajući o tom događaju, *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* piše: „Mnoštvo vjernika uživalo je u ovom značajnom događaju, koji je bio potpuno prožet duhom novih smjernica u Crkvi; veličanstvenost samog obreda i ljepota izvedbe pjevača stvorila je osobit dojam, što je još više istaklo ekumensku misao i dostojno počastilo ovu našu blaženicu. – Slijedeća tri dana propovjednik je pred lijepim brojem redovnica, trećoredaca i vjernika orisao duhovnu fizionomiju blaženice i potaknuo na nasljedovanje njezina svetog primjera. Svečanost je završena na blagdan sv. Katarine Sijenske.”¹²⁷

Od 15. do 17. prosinca 1966. svečanim trodnevljem obilježena je 750. obljetnica službene potvrde dominikanskoga reda. U četvrtak su svečanu misu predslavili franjevci s Trsata, a propovijedao je fra Krsto Marinov, član Franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri, u petak je propovijedao dominikanski trećoredac i šibenski biskup Josip Arnerić, a u subotu pomoćni riječki biskup Josip Pavlišić. Svečanosti su zaključene misnim slavljem koje je u nedjelju 18. prosinca predvodio i prigodnu propovijed održao dominikanac i biskup hvarski Celestin Bezmalinović. Svih dana misama je prisustvovalo mnogo vjernika, a u nedjelju je njihov broj premašio očekivanja riječkih dominikanaca.¹²⁸

Godine 1966. kiparica Alojzija Ulman prvi je put postavila jaslice u crkvi riječkih dominikanaca. Provincijski *Vjesnik* o tom piše: „Čitava kompozicija se sastoji od tri skupine po tri lika. U prvoj skupini su Dijete, Marija, Josip; u drugoj tri pastira: dječak, mladić, starac; u trećoj tri mala bijela anđjela svirača. Prve dvije skupine postavljene su na podnožju oltara, dok su anđjeli po-

¹²⁵ Usp. „Rijeka” (1965), 10; S. V., „Šest i pol stoljeća”, 1, 2.

¹²⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 28. 4. 1965., str. 256; „Hozanina godina”, 8.

¹²⁷ „Hozanina godina”, 8.

¹²⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 15.-18. 12. 1966., str. 309-310; K. G., „750 godina”, 3; „Proslava jubileja”, 26.

stavljeni na rub oltarne menze i kao da pripadaju jatu andjela na baroknom oltaru, jer između njih lebdi u zraku na modroj pozadini zastora još jedan bijeli andjeo. Na podnožju oltara sve je usredotočeno na Dijete, likovi su puni izražaja koji im pojedinačno pripada. To je duboka meditacija, možda prvi čas teška mnogima koji traže tradicionalne jasle s volom, magaretom, potokom, kućama i vatrom. Ali ovdje je prikazan misterij našega spasenja.¹²⁹

Sljedeće godine Alojzija Ulman opet je postavila jaslice u samostanskoj crkvi. Izvještaj iz riječkoga samostana ukratko ih opisuje ovim riječima: „Jaslice ispunjaju cijelo svetište, okvir im je mramorni trijumfalni luk velikog oltara. Figure, sve od terakote, skoro su naravne veličine.”¹³⁰

Iz izvještaja o aktivnostima u riječkom samostanu i crkvi za 1967. izdvajamo još nekoliko redaka: „Vjeronauk za studente i omladinu revno vodi o. lic. teol. Marijan Jurčević, koji također predaje dogmatiku u biskupskom sjemeništu. Vjeronaučnim predavanjima prosječno prisustvuje oko 100 mladih ljudi. Posebnom dozvolom ordinarija se u našoj crkvi drži vjeronaučna obuka za prvopričesnike i potvrdjenike, koju uzorno vodi s. Mirela [Matko]. Ove godine je bilo 22 djece za prvu pričest, a 20 za krizmu. Pjevački zbor naše crkve, koji vodi prof. [Vladimir] Fajdetić i s. Mirela, ima 30 stalnih pjevača, te redovito pjeva misu u nedjelje i blagdane u 11 i po sati. Utješno je vidjeti da sve više pjevača redovito pristupa k stolu Gospodnjem. I Treći Red, koji ima oko 50 članova, uspješno razvija svoju djelatnost. (...) Oci samostana, osobito o. [Aurelije] Stein i o. [Dobroslav] Ljubić, propovijedali su svaki dan u svibnju i listopadu. U crkvi je uveden i razglasni uređaj (osobito radi predavača na [tribinama o] Koncilskoj misli). Postavljena je i nova, zatvorena ispovjedaonica. U samostanu je stvorena nova biblioteka (2 ormara), i to većinom od knjiga koje iz Njemačke dobiva o. vikar [Aurelije Stein] preko znanaca i prijatelja.”¹³¹

Intelektualni apostolat riječkih dominikanaca i Zajednica mladih katolika Synaxis

Otkako su dobili crkvu sv. Jeronima, dominikanci su privlačili u nju sve više vjernika, osobito intelektualaca. Samostanski kroničar tako je zabilježio da je na Veliki petak 1954. crkva bila prepuna vjernika, među kojima su dominikanci uočili „posebno veliki broj intelektualaca”.¹³² Na božićnoj polnočki bilo je za oko dvije trećine vjernika više nego prethodne godine, a slično je bilo i ostalih blagdana. Na molitvu krunice okupljalo se u crkvi svakodnevno stotinjak vjernika.¹³³ Osim na misna slavlja u crkvu, neki intelektualci rado su dolazili i u samostanske prostore. Družili su se s dominikancima i raspravljali

¹²⁹ „Rijeka” (1966), 13-14.

¹³⁰ „Rijeka” (1967), 21.

¹³¹ *Isto*.

¹³² HR-ADSR, KRI 1, 18. 4. 1954., str. 31.

¹³³ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma 1954., str. 37.

s njima o raznim temama.¹³⁴ Ta druženja osvijestila su riječkim dominikancima potrebu „intelektualnoga apostolata”, svojstvenog njihovu redu, pa su od studenoga 1954. u svojoj crkvi svake nedjelje organizirali konferencije za intelektualce. Prva tri mjeseca konferencije je održavao dr. fr. Dominik Budrović na temu *Vjera i kultura*, a druga tri mjeseca fr. Zlatan Plenković na temu *Da li postoji Bog*. Broj vjernika koji su dolazili na konferencije bio je uvijek u porastu.¹³⁵ Od 6. studenog 1955. do 18. ožujka 1956. Budrović je ponovno održavao konferencije na temu *Vjera i kultura*, a od 8. travnja do 17. lipnja konferencije je ponovno vodio Plenković, koji je naslovom *Prigovori i odgovori* omogućio širok raspon tema.¹³⁶

Nažalost, nakon lipnja 1956. nije se nastavilo s „intelektualnim apostolatom”. Ipak, nekoliko godina poslije, 12. travnja 1962., dva studenta medicine došla su zamoliti dominikance da u svojoj crkvi održavaju propovijedi za intelektualce. Fr. Aurelije Stein zabilježio je tu njihovu molbu u samostansku kroniku uz popratni komentar da je među riječkim studentima sve više onih koji žele bolje upoznati katoličku vjeru, stoga traže nešto više od uobičajenih propovijedi. Dodao je da u njihovoj molbi dominikanci prepoznaju potrebu svojega doba i sredine, ali i činjenicu da se od njih mnogo očekuje, odnosno da njihov samostan „imade svoj veliki cilj i zadaću”. Uzevši sve u obzir, Stein je odlučio osobno od Uskrsa održavati takve propovijedi.¹³⁷

Ipak, tek dolaskom fr. Tihomira Ilije Zovka 1965. intenziviran je apostolat usmjeren prvenstveno na srednjoškolce, studente i mlade radnike. Upravo s tim ciljem Zovko je i bio poslan u Rijeku. Prisjećajući se toga, sam je zapisao: „Naime, moji redovnički poglavari poslali su me u ožujku 1965. da po želji i s blagoslovom riječkoga nadbiskupa V. Burića započnem s vjeronaukom za studente i inu odraslu mladež u Rijeci (o čemu jedva da je u vladajućem komunističkom režimu smjelo biti i govora)...”¹³⁸

Zovkovim dolaskom počinje u samostanu riječkih dominikanaca prepoznatljiv i organiziran rad sa srednjoškolcima, studentima i mladim radnicima. Od ožujka 1965. počeo je organizirati za njih vjeronaučne susrete. Jedan od sudionika tih susreta, Vladimir Žmak, pripovijeda da je Zovko sa subraćom i uz pomoć studenata uredio u samostanu „dvoranu za sastanke, knjižnicu i kapelu, prostore koji su postali ne samo mjesto za konferencije već i sastajalište mladih u raznim prilikama”. Žmak se dalje prisjeća da su se konferencije, tj. vjeronaučni susreti redovito održavali četvrtkom u crkvi sv. Jeronima, a na njima su Zovko i drugi dominikanci, u svjetlu dokumenata Drugoga vatican-

¹³⁴ Jedno takvo druženje zabilježeno je u samostanskoj kronici 22. travnja 1954.: „Na večer kod nas u društvu još ponekih intelektualaca [bio je i] primarius Dr. [Zvonimir] Sušić, specijalist za duševne bolesti. Nakon večere razvila se rasprava o granicama između čuda kao nadnaravnog događaja i patoloških pojava najrazličitijih vrsta.” HR-ADSR, KRI 1, 22. 4. 1954., str. 32.

¹³⁵ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma 1955., str. 39.

¹³⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 1, 19. 3. 1956., str. 45; 8. 4. 1956., str. 46; 17. 6. 1956., str. 46.

¹³⁷ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 12. 4. 1962., str. 125.

¹³⁸ ZOVKO, „Darko Deković”, 14.

skoga koncila i postkoncilske teološke misli, tumačili mladima „evanđelje, Kristovu poruku i ulogu Crkve u rješavanju problema suvremenog svijeta”. Analizirali su i misao Karla Marxa, dotičući se „domaće društvene stvarnosti života pod diktatom marksističke ideologije i komunističkog režima”. Na subotnjim sastancima u samostanskoj kapeli razmatrali su evandeoske tekstove sutrašnjega dana, a nedjeljom su se u crkvi sv. Jeronima okupljali na misnom slavlju.¹³⁹

Od početka 1966. Zovko je počeo organizirati mjesečne tribine s debatama, na koje je pozivao vrsne predavače. Predavanja je 12. siječnja otvorio biskup Burić istaknuvši da su ona važna jer će obrađivati životna pitanja u svjetlu kršćanskoga nauka. Prvo predavanje toga je dana održao dominikanac dr. Jordan Kuničić, dekan zagrebačkoga Bogoslovnog fakulteta i sudionik Drugoga vatikanskog koncila. Njegovu predavanju, naslovljenom *Kršćanstvo u spektru morala*, pribivalo je oko 300 slušača, među kojima biskup Burić i njegov pomoćni biskup Josip Pavlišić. Nakon Kuničića predavanja su održali dr. fra Tomislav Šagi-Bunić, vlč. dr. Ante Kresina, dr. fra Jerko Fućak, dr. fra Bonaventura Duda i o. Mijo Škvorc. Predavanja, nakon kojih su slijedile zanimljive diskusije, pobudila su veliki interes u Rijeci, pa je broj slušača bio u porastu. Od prvotnih 300, do trećega predavanja porastao je na oko 500 i ostao u tim okvirima do kraja prve sezone.¹⁴⁰ Na kraju prve sezone *Bakarska zvona* ustvrdila su da s koncilskim tribinama treba nastaviti i dodala: „Premalo je reći samo da su one uspjele, njihova potreba nameće se sada još više negoli u samom početku, kad su usred zime započete (...) i možemo biti prezadovoljni uspjehom koji je doživio ovaj požrtvovni pothvat riječkih dominikanaca. Riječki katolici su im zato posebno zahvalni i njima i predavačima.”¹⁴¹

Budući da je Zovko na početku srpnja 1966. premješten u Dubrovnik, rad s mladeži i intelektualcima nastavili su fr. Dobroslav Ljubić do kraja 1967. i fr. Marijan Jurčević do odlaska na daljnji studij 1968. godine. Zahvaljujući njihovu angažmanu s početkom nove akademske godine 1966./67. nastavljene su mjesečne tribine. Prvo predavanje u novoj sezoni održao je 19. listopada 1966. dr. Jordan Kuničić.¹⁴² Nakon njega te sezone predavanja su održali dr. fra Tomislav Šagi-Bunić, dr. fra Bonaventura Duda, vlč. dr. Ante Kresina, fr. Dobroslav Stipičić, vlč. dr. Marijan Valković, vlč. dr. Josip Turčinović i msgr. Franjo Kuharić.¹⁴³ U trećoj sezoni, 1967./68., predavanja su održali don Živko Kustić, dr. fr. Tomo Vereš, msgr. Josip Pavlišić, vlč. dr. Ante Kresina, dr. fr. Jordan Kuničić i msgr. Alfred Pichler. Te je sezone 22. veljače 1968. prvi put

¹³⁹ Usp. ŽMAK, „Synaxis”, 470-471.

¹⁴⁰ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 12. 1. 1966., str. 280-281; 9. 2. 1966., str. 283; 2. 3. 1966., str. 284; 4. 5. 1966., str. 290-291; 1. 6. 1966., str. 293; „Konferencije u Dominikan. crkvi”, 6; „Rijeka” (1966), 13.

¹⁴¹ „Konferencije u Dominikan. crkvi”, 6.

¹⁴² Usp. HR-ADSR, KRI 2, 19. 10. 1966., str. 305; „Predavanja” (1966), 27.

¹⁴³ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 14. 12. 1966., str. 308-309; 11. 1. 1967., str. 314; 22. 2. 1967., str. 318-319; 17. 3. 1967., str. 320; „Rijeka” (1966), 14; „Konferencije”, 12; „Rijeka” (1967), 21.

predavanje održala jedna žena – Ljiljana Matković.¹⁴⁴ Nakon nje nastupila je na tribini i Stella Tamhina.¹⁴⁵ Četvrtu sezonu predavanja otvorio je 9. listopada 1968. dr. Jordan Kuničić, a nakon njega predavanja su održali vlč. dr. Ante Kresina, don Živko Kustić, vlč. dr. Marijan Valković, vlč. dr. Anton Tamarut i dr. fra Jerko Fućak. Na posljednjoj tribini te sezone, potkraj svibnja 1969., održana je diskusija o propovijedanju u riječkim crkvama. U njoj su sudjelovali studenti i svećenici, a prisustvovalo joj je više slušača nego inače. Pozornost su joj posvetili i novinari *Glasa Koncila* i *Bakarskih zvona*.¹⁴⁶

Godine 1969. vratio se u Rijeku fr. Tihomir Ilija Zovko. Kako je sam zapisao, budući da su njegova subraća od njegova odlaska iz Rijeke 1966. nastavila rad s mladeži i intelektualcima, osobito fr. Marijan Jurčević, čiji je rad ocijenio revnim i uspješnim, Zovko je „početkom ožujka 1969., prihvativši opet taj apostolski rad s mladeži, mogao nastaviti usred solidne skupine mladih ljudi”, od kojih je mnoge otprije poznao. Svjestan, kako sam kaže, „već postojećih subjektivnih dispozicija u ovih mladih ljudi i povoljno datih objektivnih kondicija u Crkvi i svijetu”, zaključio je da je sazrelo vrijeme „za polazak u jednu novu etapu, da se naime s ovim već punoljetnim mladim katoličkim laicima započne nešto novo po mjeri datih potreba, snaga i mogućnosti”.¹⁴⁷

Zovko je, uz dopuštenje biskupa Burića, od 12. do 17. svibnja 1969., u okviru svibanjskih pobožnosti Majci Božjoj, organizirao „sedmicu mladih katoličkih intelektualaca” koja se sastojala u tomu da je svakoga dana po jedan mladi laik održao u crkvi propovijed s posebnoga ambona. Tematiku su našli u prva dva poglavlja pastoralne konstitucije Drugoga vatikanskoga koncila o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes*. Interes vjernika za „laičke propovijedi” bio je velik, pa su i misna slavlja bila jako posjećena, a nakon mise mladi su se okupljali na raspravi ispred crkve. Stein je zabilježio da je Zovko sa svakim govornikom razgovarao o njegovoj temi i da se dotični pripremao uz njegovu pomoć. Dodaje da je jako pozitivno što su se studenti angažirali i pokazali da kao laici žele aktivno sudjelovati u životu Crkve¹⁴⁸ te zaključuje da bi taj događaj trebao označiti „prvi korak u većem angažiranju laika u crkvi”.¹⁴⁹ O svemu su pisali *Glas Koncila* i *Bakarska zvona*.¹⁵⁰

Vodeći se koncilskim dokumentima i porukama, riječka je mladež, uz Zovkovo duhovno vodstvo i potporu, tražila svoje mjesto u Crkvi i društvu.

¹⁴⁴ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 18. 10. 1967., str. 336; 8. 11. 1967., str. 338; 13. 1. 1968., str. 343; 22. 2. 1968., str. 345; 2. 3. 1968., str. 348; 29. 5. 1968., str. 253; „Predavanja” (1968, br. 12), 7; „Predavanja” (1968, br. 13), 13.

¹⁴⁵ Usp. „Hrabro u petu sezonu”, 1.

¹⁴⁶ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 9. 10. 1968., str. 363; 7. 11. 1968., str. 365; 17. 12. 1968., str. 368; 28. 1. 1969., str. 375; 20. 2. 1969., str. 377; 22. 3. 1969., str. 381; 29. 5. 1969., str. 389-391. *Bakarska zvona* i inače su donosila kratke vijesti o održavanju koncilskih tribina.

¹⁴⁷ ZOVKO, „Darko Deković”, 14.

¹⁴⁸ Usp. HR-ADSR, KRI 2, 13. i 17. 5. 1969., str. 387-388.

¹⁴⁹ HR-ADSR, KRI 2, 17. 5. 1969., str. 388.

¹⁵⁰ Usp. S. M., „Kroz cijeli tjedan”, 1, 3; T. Z., „Rijeka: propovijedi mladih laika”, *Glas Koncila* (Zagreb), 11. 1. 1969., 9.

Susreti s predavanjima i raspravama nisu više zadovoljavali njihova duhovna i intelektualna stremljenja, pa su 14. prosinca 1969. organizirali prvi duhovni susret naziva *Synaxis I*.¹⁵¹ Pod tim su nazivom tiskali i bilten s programom i načelima susreta, kojemu je pribivalo nekoliko stotina mladih. Susret je održan u crkvi Svih svetih na Kozali, po čijim su zidovima bile polijepljene sljedeće parole: *dijalog umjesto diktata, diskusija umjesto denuncijacije, bratstvo umjesto tutorstva, otvorenost umjesto mistifikacije, komunikacija umjesto ekskomunikacije*. Na susretu je dr. Marijan Valković održao predavanje o temi *Mladi laik u Crkvi*, a potom je uslijedila diskusija u kojoj su mladi iznijeli kritička razmišljanja o ulozi, djelovanju i angažmanu mladih u Crkvi i župnim zajednicama, o organiziranju župa za mlade te o izboru i potrebnim vrlinama vjeroučitelja. Također su izrazili zahtjeve i želje da se pojača i bolje organizira rad centara gdje se mladi već okupljaju, da se posveti više brige kvalitetnoj katehizaciji i da se osiguraju odgovarajući prostori za sastajanje i zajednički rad mladih. Istaknimo još da je na tom susretu, na kojem su mladi donijeli zaključnu povelju čija je osnovna poruka da se Crkva ne smije brinuti za svoju vlastitu budućnost, bio i nadbiskup Burić, koji je izrazio potporu mladim katolicima. Njihovo okupljanje nije doživio kao novotarsku opasnost nego kao nadu Crkve u Rijeci i netom uspostavljenoj Riječkoj metropoliji.¹⁵²

Prvim susretom zajednice *Synaxis* počelo je njezino šire djelovanje, koje se očitivalo na mnogim poljima crkvenoga i društvenoga života. Zajednica je imala dvjestotinjak mladih, koji su Zovka izabrali za svojega duhovnog asistenta. Godine 1970. počeli su izdavati časopis *Synaxis*, a 21. listopada 1971. uspjeli su se pri Sekretarijatu javne sigurnosti registrirati kao pravna osoba naziva Zajednica mladih katolika – *Synaxis*.¹⁵³ Razvili su i karitativnu djelatnost te 1970. postavili temelje osnivanju Caritasa Riječke nadbiskupije sa sjedištem u dominikanskom samostanu.¹⁵⁴

No, sve uočljivije djelovanje zajednice *Synaxis* i njihova duhovnoga asistenta ubrzo je došlo na udar crkvenih, a potom i civilnih vlasti. Dio riječkoga klera protivio se propovijedanju laika na misama, a smetalo im je i što Zovko u propovijedima često kritizira negativne pojave u životu Crkve, smatrajući da ih prenaglašava. Reagirao je i nadbiskup Burić, koji je od nekadašnje potpore zauzeo negativan stav prema zajednici. Unatoč tomu i unatoč upozorenjima, zajednica je u prosincu 1970. u kapeli zavjetnih darova na Trsatu uz geslo *Crkva budućnosti* održala drugi duhovni susret. Pred petstotinjak mladih iz Hr-

¹⁵¹ Naziv *Synaxis* odabrali su jer se tim izrazom označavalo okupljanje kršćana na euharistijsko slavlje i samo euharistijsko slavlje večere Gospodnje.

¹⁵² Usp. „Kao žedna zemlja”, 1, 3, 7; ROKNIĆ BEŽANIĆ, „Uloga i djelovanje”, 155-157; ZOVKO, „Darko Deković”, 30-31; ŽMAK, „Synaxis”, 474-479.

¹⁵³ Usp. ROKNIĆ BEŽANIĆ, „Uloga i djelovanje”, 158; ZOVKO, „Darko Deković”, 17-18, 23-29; ŽMAK, „Synaxis”, 471.

¹⁵⁴ Članovi zajednice *Synaxis* gostovali su 1970. u Milanu, odakle su donijeli nekoliko kovčega različite robe, koju su dijelili potrebitima. Tako je počela karitativna djelatnost, koja je 15. studenog 1970. institucionalizirana kada je Anđelko Fazinić osnovao Caritas. Usp. ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 93-95; ŽMAK, „Synaxis”, 479.

vatske, Bosne, Hercegovine, Slovenije i Italije predavanja su održali dr. Ante Kresina (tema *Crkva budućnosti*), dr. Vjekoslav Bajsic (tema *Crkva u našem društvu*) i ing. Đuro Lanc (tema *Proroci na pragu budućnosti*). Nakon predavanja razvila se diskusija o religiji kao osnovi za mijenjanje svijeta nabolje, o demistifikaciji religije i o unutarnjim odnosima u Crkvi te su konkretizirani zahtjevi i želje o napuštanju dotadašnjih i organiziranju novih oblika i sustava pastoralnoga rada te o angažmanu kršćana u društvenom i političkom životu svoje zemlje. Riječki kler negodovao je zbog diskusije i osobito zbog Zovkovih stajališta o djelovanju riječkoga klera. I nadbiskup je oštro reagirao ustvrdivši da je na susretu bilo stavova koji se teško mogu uskladiti s Kristovim stavovima i učenjem Crkve. Riječki su svećenici u siječnju 1971. zahtijevali da Zovko objasni neke svoje teološke stavove, a u međuvremenu su se uskomešali i predstavnici komunističkih vlasti jer su u susretima mladih katolika i njihovim zahtjevima vidjeli političku aktivnost koja bi se mogla negativno odraziti na održavanje komunističkoga svjetonazora. U crkvenim su se pak krugovima bojali da bi sve to moglo negativno utjecati na odnose Katoličke crkve i državnih vlasti. Zbog svega toga nadbiskup Burić je, popustivši pritisku riječkih crkvenih krugova i komunističkih vlasti, 20. veljače 1971. Zovku oduzeo kantsku misiju propovijedanja i poučavanja u Riječko-senjskoj nadbiskupiji, a 4. ožujka smijenio ga je sa službe profesora na Visokoj bogoslovskoj školi i predstojnika Instituta za teološku kulturu laika u Rijeci. Članovi zajednice Synaxis oštro su reagirali na to, tražeći da nadbiskup opozove odluku. Razgovarali su s njim 24. veljače, ali je nadbiskup ostao pri svom. Takozvani riječki slučaj ubrzo je prešao riječke granice jer su objašnjenje tražili i mladi katolici iz Splita i Zagreba, a varaždinski svećenici i kapucin dr. Bono Zvonimir Šagi pružili su otvorenu potporu Zovku. No, ništa nije pomoglo. Zovko više nije smio propovijedati ni poučavati u Rijeci, pa je 7. svibnja 1971., u dogovoru s redovničkim poglavarima, napustio Rijeku.¹⁵⁵ To je, „potresen i na neki način primoran nadbiskupovim stajalištem”, učinio i fr. Stanko Vukoja.¹⁵⁶

Dominikanski profesori Visoke teološke/bogoslovske škole u Rijeci

U kolovozu 1947. u Rijeci je utemeljeno Centralno bogoslovsko sjemenište s Visokom teološkom školom. Za profesora u novoj visokoškolskoj crkvenoj ustanovi bio je pozvan i dominikanac Hijacint Bošković.¹⁵⁷ On je prihvatio

¹⁵⁵ Usp. „Iz nadbiskupskog ureda”, 46; „Možda se kome oteo uzdah”, 2; „Nadbiskup dr Viktor Burić”, 2; S. M., „Nova traženja”, 1-3; „Neka zbivanja u riječkoj Crkvi”, 1; K. G., „Između bontona i vjere”, 2, 7; ROKNIĆ BEŽANIĆ, „Uloga i djelovanje”, 159-163; ZOVKO, „Darko Deković”, 16-17, 20-23, 29-30; ŽMAK, „Synaxis”, 472, 479-480.

¹⁵⁶ ROKNIĆ BEŽANIĆ, „Uloga i djelovanje”, 163.

¹⁵⁷ Dr. fr. Hijacint Bošković (1900. – 1947.) predavao je od 1934. do 1939. i na Visokoj bogoslovnoj školi u Senju, gdje je među senjskim bogoslovima inicirao utemeljenje društva *Prijatelji Duhovnog života*, časopisa koji je upravo Bošković pokrenuo 1929. u Zagrebu. Inače se rado družio sa studentima i mnogima je bio duhovni vođa, što je bilo osobito važno dok bogoslovi još nisu imali službenoga duhovnika. Među ostalima, bio je duhovni vođa prerano preminu-

poziv i došao u Rijeku, ali je nakon samo nekoliko dana zbog bolesti morao poći u Zagreb te nije prisustvovao ni prvoj sjednici profesorskoga zbora. Ispostavilo se da je smrtno bolestan, pa se nije vratio u Rijeku nego se povukao u Stari Grad na Hvaru i ondje preminuo 26. prosinca te godine. U Rijeci je za njega 20. siječnja 1948. održana zadušnica, a 3. ožujka kolege su ga se prisjetili na sjednici profesorskoga zbora.¹⁵⁸

Godinu i pol nakon Boškovićevega kratkoga boravka u Rijeci došli su u grad dominikanci. Za riječku Visoku teološku školu bila je to sretna okolnost jer će iz nove redovničke zajednice, prema potrebi, regrutirati profesore. To je i dominikancima išlo u prilog jer su, osim u svojoj crkvi i samostanu, intelektualnu misiju svojega reda mogli ostvarivati i s profesorske katedre. Prvi dominikanac koji je predavao na Visokoj teološkoj školi u Rijeci bio je dr. Frano Kovačević. On je po Uskrsu 1949. preuzeo službu duhovnika u Centralnom bogoslovskom sjemeništu i obavljao ju do kraja te akademske godine, a potom je 4. listopada 1949. imenovan profesorom filozofije na Visokoj teološkoj školi.¹⁵⁹ Predavao je do 1953., a od veljače 1950. pomagao mu je subrat dr. Tarcizije Šimetović. Kovačević je 27. lipnja 1951. imenovan članom odbora koji je, zajedno s rektorom, revidirao predloženi nastavni plan Visoke teološke škole. O tom planu raspravljali su na plenarnoj sjednici 1. kolovoza te godine profesori i svi nadležni biskupi te je on prihvaćen i po njemu se počelo predavati od početka akademske godine 1951./52.¹⁶⁰

Kako je rečeno, dio Kovačevićevih predavanja iz filozofije povjeren je 20. veljače 1950. dr. Tarciziju Šimetoviću. On je predavao do premještanja u Dubrovnik u ljeto 1951. godine. No, kako se vidi iz zapisnika sjednice profesorskoga zbora od 15. veljače 1954., vratio se te godine i ponovno predavao filozofiju do 1955. godine. Te je godine Visoka teološka škola zatvorena odlukom komunističkoga suda, pa je time okončan i Šimetovićev profesorski rad u Rijeci.¹⁶¹

U zapisniku sjednice profesorskoga zbora održane 1. ožujka 1952. pojavljuje se ime fr. Milana Šesnića, novoga profesora homiletike. On je poslije nakratko preuzeo i predavanja iz glazbene umjetnosti, a u profesorskoj službi zadržao se do 1954. godine.¹⁶² Za studente je sastavio priručnik *Homiletika*.¹⁶³

Neko vrijeme na riječkoj bogosloviji predavao je i fr. Zlatan Plenković. Premda nisam pronašao točne godine, to je sigurno bilo nakon njegova do-

lom vlč. Zvonku Benziji, o kojemu je Bošković (pod pseudonimom Jacek Zumbulov) objavio knjigu *Svećenička žrtva* (Zagreb, 1938.). Usp. BOGOVIĆ, „Povijest visokoškolske izobrazbe”, 28, 105, 114-115. Više o fr. H. Boškoviću vidi u: ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. I, 239-255.

¹⁵⁸ Usp. DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 272, 277.

¹⁵⁹ Usp. HR-ADSR, KRI 1, bez datuma, str. 3.

¹⁶⁰ Usp. DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 280-282, 284, 313.

¹⁶¹ Usp. *Isto*.

¹⁶² Usp. *Isto*, 282, 284, 314.

¹⁶³ Rukopis priručnika čuva se u Arhivu Hrvatske dominikanske provincije, u fondu Milan Šesnić, kut. 1, sv. 8.

laska u Rijeku 1953., a prije zatvaranja Visoke teološke škole 1955. godine. Predavao je govorništvo, odnosno homiletiku, pa je opravdana pretpostavka da je u toj službi 1954. zamijenio fr. Milana Šesnića.¹⁶⁴

Godine 1966. ponovno je otvorena Visoka bogoslovska škola u Rijeci, u koju je pozvan predavati fr. Marijan Jurčević. Od početka 1966./67. godine predavao je kristologiju, sakramentologiju, dogmatsku antropologiju i uvod u filozofiju. No, 1968. otišao je na usavršavanje u dogmatskoj teologiji u Pariz, odakle je 1969. otišao u Ottawa i nastavio ondje specijalizaciju iz religijske antropologije. U Ottawi je 1973. doktorirao s tezom o ljudskoj naravi i istočnom grijehu u nauci sv. Tome Akvinskoga, vratio se u Rijeku i iste godine počeo je predavati na Visokoj bogoslovskoj školi predmete iz dogmatike. Od tada do umirovljenja predavao je nekoliko kolegija, sudjelovao na više znanstvenih skupova te objavio veliki broj članaka i napisa u raznim publikacijama, nekoliko skripata za studente i knjigu *Čovjek – biće budućnosti* (Zagreb, 2004.).¹⁶⁵

Na sjednici profesorskoga zbora 17. svibnja 1969. pozdravljen je novi profesor Visoke bogoslovske škole fr. Tihomir Ilija Zovko. On je ubrzo kolegama predložio da se osnuje Institut za teološku kulturu laika, po uzoru na takav institut u Zagrebu. Proforski je zbor 27. lipnja 1969. prihvatio prijedlog i u tom smislu uputio molbu nadbiskupu Buriću, koji je 22. rujna 1969. utemeljio Institut i imenovao Zovka njegovim prvim predstojnikom. Nadbiskup Burić osobno je 20. listopada 1969. otvorio Institut u sakristiji dominikanske samostanske crkve. Tom činu prisustvovao je dominikanski provincijal Drago Kolimbatović, nekoliko profesora riječke Visoke bogoslovske škole i trsatskoga Visokoga filozofskog učilišta, članovi dominikanskoga samostana, studenti koji su odlučili pohađati Institut te još nekoliko svećenika i vjernici. Kako je Institut osnovan pri Visokoj bogoslovskoj školi, odlučeno je da će sve njegove važnije akte potpisivati rektor te škole i predstojnik Instituta.¹⁶⁶

O utemeljenju Instituta detaljno je izvijestio *Službeni vjesnik Riječko-senjske nadbiskupije*: „Gospodin nadbiskup i metropolita [Viktor Burić] radosno je pozdravio mlade laike koji su dobrovoljno prihvatili da, slijedeći upute Drugoga vatikanskog sabora, temeljito proučavaju vjerska pitanja, usvoje ih, primijene u vlastitom životu i tako postanu apostoli. Tako će lakše moći svjedočiti svoju vjeru životom i obrazloženjem riječju i djelom svijet upoznavati s načelima Evandjelja i sa suvremenim ciljevima Crkve u današnjem svijetu. Pohvalivši inicijativu pokretača, Ordinarij je zazvao pomoć Duha Svetoga nad sve koji će tu raditi, osobito profesore i studente.”¹⁶⁷

Idejni začetnik i prvi predstojnik riječkoga Instituta za teološku kulturu laika fr. Tihomir Ilija Zovko, osvrćući se na utemeljenje Instituta, dobro je primijetio: „Time je pak riječka Bogoslovija sa svojim ekscentnim profesorima

¹⁶⁴ Usp. ARMANDA, *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II, 195.

¹⁶⁵ Usp. „Životopisi današnjih profesora”, 429-432.

¹⁶⁶ Usp. „Rijeka je dobila novo Više vjersko učilište”, 3; „U Rijeci otvoren Institut”, 77-80; DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 296, 305, 314; ZOVKO, „Darko Deković”, 15.

¹⁶⁷ „U Rijeci otvoren Institut”, 79.

sišla k nama dolje u samostan gdje su se okupljali toliki mladi ljudi, tako da su ovi sada dobili izvanrednu šansu da u neposrednom susretu s toliko svećenika-teologa raspredaju pitanja svoje vjere i svoga života, a u tek osnovanom Institutu slušaju predavanja u svrhu svoga vjerskog uzdizanja kroz sustavnu teološku refleksiju, čime su opet i sami profesori ušli u arenu života katoličkih laika koji su poglavito pozvani da usred datih društveno-političkih prilika i okolnosti konkretno posvjedočuju svoju vjeru u odgovornosti za ovaj svijet. Odsele je daleko hodnicima našega samostanskog klaustera uz brojne sinaksiste u određene dane vrvilo i polaznicima instituta razne dobi, spola i staleža, a što je ta sretna simbioza sama po sebi značila u strogom središtu grada, Institut za teološku kulturu laika u prostoru i ambijentu zajednice mladih katolika Synaxis, odnosno poletna zajednica i dinamičan pokret mladih kršćana Synaxis u prostoru i okruženju Instituta za teološku kulturu laika, to su u ono vrijeme shvaćali čak i naši neprijatelji (kako se to kasnije pokazalo za one bjesomučne hajke i progona poslije Titova udara u Karađorđevu 1. i 2. prosinca 1971.).¹⁶⁸

No, kako mu je u veljači 1971. oduzeta kanonska misija propovijedanja i poučavanja, Zovko nije više smio ni voditi Institut. Nadbiskup ga je 4. ožujka smijenio sa službe profesora na Visokoj bogoslovskoj školi i predstojnika Instituta za teološku kulturu laika, koji se iz dominikanskoga samostana morao preseliti u Nadbiskupski dvor.¹⁶⁹

Spomenimo još da je na riječkoj Visokoj bogoslovskoj školi fr. Anđelko Fazinić predavao latinski jezik od 1970. do kraja života u listopadu 1983. (uz prekid 1978. – 1981.),¹⁷⁰ a fr. Stanko Vukoja traktat o objavi od listopada 1970. do svibnja 1971. godine.¹⁷¹

Zaključak

Došavši 1949. u Rijeku, dominikanci su se ubrzo smjestili u nekoć augustinski samostan sv. Jeronima, gdje su 1951. službeno utemeljili svoj samostan. Kritički istražujući povijest prvih dvaju desetljeća toga samostana (1951. – 1971.), došao sam do zaključka da su se dominikanci u Rijeci posvetili organiziranju svoje samostanske zajednice i različitim vrstama apostolata. Upravo apostolatom davali su smisao postojanja svojem samostanu u Rijeci. Osobito su razvili dominikancima svojstven intelektualni apostolat. To je do izražaja došlo na propovjedaonici u samostanskoj crkvi, za profesorskim katedrama na riječkoj Visokoj teološkoj/bogoslovskoj školi i u njezinu Institutu za teološku kulturu laika te osobito u apostolatu među riječkom omladinom. Specifičan oblik toga apostolata razvio je fr. Tihomir Ilija Zovko sa Zajedni-

¹⁶⁸ ZOVKO, „Darko Deković”, 15.

¹⁶⁹ Usp. „Iz nadbiskupskog ureda”, 46; DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 296, 305, 314.

¹⁷⁰ Usp. *Catalogus ... 1974*, 16; *Catalogus ... 1976*, 16; DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 296, 315.

¹⁷¹ Usp. DEVČIĆ, „Bogoslovsko sjemenište”, 296, 315; „Iz kancelarije”, 190; „Ostavka o. S. Vukoje”, 7.

com mladih katolika Synaxis. Nažalost, djelatnost te zajednice je ugušena, čime je nanesena nenadoknadiva šteta apostolatu među riječkom omladinom i općem vjerskom životu u Rijeci. Naime, zajednica Synaxis, kako se vidi iz članka, okupljala je mnoštvo mladih koji su dolazili u dominikanski samostan, nastojali što bolje upoznati vjersku zajednicu kojoj pripadaju, promišljali o crkvenoj i društvenoj stvarnosti i aktivno se angažirali u životu Crkve u Rijeci. Razbijanje te zajednice u velikom dijelu njezinih članova rezultiralo je djelomičnim ili potpunim udaljavanjem iz aktivnoga života Crkve. To je ono za čime, osobito sa stajališta pastoralne teologije, treba žaliti. No, unatoč tomu, dominikanci su dali neizmjeran prinos vjerskom, kulturnom i intelektualnom životu Rijeke. Držim da je to očito i iz ovoga članka i nadam se da će njihova raznovrsna djelatnost u Rijeci biti predmetom daljnjih istraživanja.

Arhivski i neobjavljeni izvori

HR-ADSR, KRI 1: Hrvatska, Arhiv dominikanskoga samostana, Rijeka, *Ljetopis dominikanskog samostana Rijeka*, sv. 1.

HR-ADSR, KRI 2: Hrvatska, Arhiv dominikanskoga samostana, Rijeka, *Ljetopis dominikanskog samostana Rijeka*, sv. 2.

HR-AHDP: Hrvatska, Arhiv Hrvatske dominikanske provincije, Zagreb:
– *Catalogus ... 1955: Catalogus conventuum et fratrum Provinciae Dalmatiae Ordinis Fratrum Praedicatorum Anno Domini 1955*. Strojopis. Dubrovnik, 1955.

– *Catalogus ... 1959: Catalogus conventuum et fratrum Provinciae Dalmatiae Ordinis Fratrum Praedicatorum Anno Domini 1959*. Strojopis. Dubrovnik, 1959.

– fascikl Anđelko Rabadan.

– fond Anđelko Fazinić.

– fond Dominik Budrović.

– fond Frano Kovačević.

– fond Josip Mlinarić.

Hrvatska, Arhiv dominikanskoga samostana, Split, *Ljetopis dominikanskog samostana sv. Katarine Djevice i Mučenice u Splitu od 30. prosinca 1942. do 9. ožujka 1955*.

Hrvatska, Arhiv Kongregacije sv. Anđela čuvara, Korčula, Zbirka osobnika časnih sestara dominikanki.

Objavljeni izvori i tisak

Akta Izborne provincijalne skupštine Hrvatske dominikanske provincije 1971. Zagreb: Hrvatska dominikanska provincija, 1971.

Catalogus conventuum, fratrum et sororum. Status die 1. ian. 1974. Zagreb: Hrvatska dominikanska provincija, 1974.

Catalogus conventuum, fratrum et sororum. Status die 1. ian. 1976. Zagreb: Hrvatska dominikanska provincija, 1976.

Glas Koncila (Zagreb), 1969.

Literatura

ARMANDA, Ivan. *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. I. Zagreb: HKD sv. Jeronima, 2012.

ARMANDA, Ivan. *Istaknuti hrvatski dominikanci*, sv. II. Dubrovnik: Samostan sv. Dominika, 2016.

„Asignacije”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 4 (1967), br. 11: 7.

„Asignacije, izbori, imenovanja”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 12 (1975), br. 33-34: 6.

BOGOVIĆ, Mile. „Povijest visokoškolske izobrazbe u Biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj”. U: *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, ur. Mile Bogović. Zagreb; Rijeka: Kršćanska sadašnjost; Teologija u Rijeci, 1999, 1-123.

DEVČIĆ, Ivan. „Bogoslovsko sjemenište i Visoka teološka/bogoslovska škola u Rijeci u razdoblju komunizma (1947. – 1990.)”. U: *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, ur. Mile Bogović. Zagreb; Rijeka: Kršćanska sadašnjost; Teologija u Rijeci, 1999, 272-320.

FAZINIĆ, Anđelko. „O. Aurelije Stein”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 16 (1979), br. 45: 33-35.

GIGANTE, Silvio. „Gli Agostiniani del convento di S. Girolamo”. *Bullettino della Deputazione fiumana di storia patria* 1 (1910): 19-69.

HERLJEVIĆ, Antun. „Arhiv augustinskog samostana u Rijeci”. *Jadranski zbornik* 7 (1969): 435-459.

„Hozanina godina”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 2 (1965), br. 6: 7-9.

„Hrabro u petu sezonu”. Razgovor s fr. A. Steinom i fr. T. I. Zovkom. *Bakarska zvona* 7 (1969), br. 3: 1.

„Iz kancelarije”. *Službeni vjesnik Nadbiskupije riječko-senjske* 2 (1970), br. 6: 190.

„Iz nadbiskupskog ureda”. *Službeni vjesnik Nadbiskupije riječko-senjske* 3 (1971), br. 2: 46.

K. G. „750 godina bijelih fratara”. *Bakarska zvona* 5 (1967), br. 1: 3.

K. G. „Između bontona i vjere”. *Bakarska zvona* 9 (1971), br. 3: 2, 7.

„Kao žedna zemlja”. *Bakarska zvona* 8 (1970), br. 1: 1, 3, 7.

KOLIMBATOVIĆ, Drago. „Novo stanje riječkog samostana”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 37 (2000), br. 84: 32-33.

„Konferencije”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 4 (1967), br. 11: 12.

„Konferencije u Dominikan. crkvi sv. Jeronima treba nastaviti”. *Bakarska zvona* 4 (1966), br. 4: 6.

KRASIĆ, Stjepan. *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 1997.

KRASIĆ, Stjepan. „Hrvatska dominikanska kongregacija (1508-1587)”. *Bogoslovska smotra* 41 (1971), br. 2-3: 293-309.

„Možda se kome oteo uzdah za prošlošću”. *Bakarska zvona* 9 (1971), br. 1: 2.

„Nadbiskup dr Viktor Burić mladim kršćanima...”. *Bakarska zvona* 9 (1971), br. 1: 2.

„Napustili Red”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 10 (1973), br. 26: 7.

„Neka zbivanja u riječkoj Crkvi”. *Bakarska zvona* 9 (1971), br. 2: 1.

„Ostavka o. S. Vukoje na službi profesora”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 8 (1971), br. 19: 7.

„Pok. Aurelije Stein (1918-1979)”. *Zvona* 17 (1979), br. 11: 11.

„Predavanja”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 3 (1966), br. 10: 27.

„Predavanja”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 5 (1968), br. 12: 7.

„Predavanja”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 5 (1968), br. 13: 13-14.

„Proslava jubileja Reda u našoj Provinciji”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 3 (1966), br. 10: 26.

„Rijeka”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 1 (1964), br. 3: 3.

„Rijeka”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 2 (1965), br. 6: 10.

„Rijeka”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 3 (1966), br. 7: 13-14.

„Rijeka”. *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije* 4 (1967), br. 11: 21.

„Rijeka je dobila novo Više vjersko učilište”. *Bakarska zvona* 7 (1969), br. 7: 3.

ROKNIĆ BEŽANIĆ, Andrea. „Uloga i djelovanje Katoličke zajednice mladih Synaxis u riječkome Hrvatskom proljeću”. *Croatia Christiana Periodica* 37 (2013), br. 71: 155-170.

S. M. „Kroz cijeli tjedan u Rijeci laici propovijedali”. *Bakarska zvona* 7 (1969), br. 4: 1, 3.

S. M. „Nova traženja”. *Bakarska zvona* 9 (1971), br. 1: 1-3.

S. V. „Šest i pol stoljeća crkve i samostana sv. Jeronima u Rijeci”. *Bakarska zvona* 3 (1965), br. 4-5: 1, 2.

Sestre milosrdnice u Rijeci 1858-1978. Rijeka: Riječka provincija Družbe sestara milosrdnica, 1980.

TORCOLETTI, Luigi Maria. *La chiesa e il convento degli Agostiniani di Fiume*. Fiume: Stabilimento Tipografico de „la vedetta d'Italia” S.A., 1944.

„U Rijeci otvoren Institut za teološku kulturu laika”. *Službeni vjesnik Riječko-senjske nadbiskupije* 1 (1969), br. 2: 77-80.

ZOVKO, Tihomir Ilija. „Darko Deković i Synaxis”. *Dometi* 18 (2008), br. 1-2: 13-31.

„Životopisi današnjih profesora teologije u Rijeci”. U: *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, ur. Mile Bogović. Zagreb; Rijeka: Kršćanska sadašnjost; Teologija u Rijeci, 1999, 419-454.

ŽMAK, Vladimir. „Synaxis, pretjerani iskorak ili propuštena šansa u pokoncilskoj obnovi Crkve u Rijeci”. *Riječki teološki časopis* 14 (2006), br. 2: 469-482.

SUMMARY

The Arrival of Dominicans in Rijeka and the First Two Decades of their Monastery of St Jerome (1951–1971)

The Dominicans arrived in Rijeka in 1949 and soon took residence in the former Augustinian monastery of St Jerome, where they officially established their monastery in 1951. Using archival sources, I have researched the history of the first two decades of this monastery (1951–1971), placing its establishment within the context of the post-war development of the Dominican order in the Croatian lands. The internal organisation and development of the monastic community are presented in chronological order. I have come to the conclusion that the Dominicans in Rijeka devoted themselves to organising their monastic community and various sorts of apostolates, especially their characteristic intellectual apostolate. This was evident at the pulpit in the monastery church, at professors' chairs at the High Theological School in Rijeka and its Institute of Theological Culture of Laymen, and especially in the apostolate among Rijeka's youth. A specific form of this apostolate was developed by Fra. Tihomir Ilija Zovko with the Synaxis Community of Young Catholics, whose activities have sadly ceased. I believe this has caused irreparable damage to the apostolate among Rijeka's youth and religious life in Rijeka in general. Despite this, the Dominicans gave an immeasurable contribution to the religious, cultural, and intellectual life of Rijeka.

Key words: Dominicans; monastery of St Jerome; Synaxis Community of Young Catholics; High Theological School in Rijeka; Institute of Theological Culture of Laymen